

PROMJENE U PROSTORNOM RASPOREDU NASELJENOSTI KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE - S OSOBITIM OSVRTOM NA RAZDOBLJE OD 1991. DO 2001. GODINE

Dr. Dragutin FELETAR

Geografski odsjek

Prirodoslovno-matematički fakultet

Zagreb

Primljeno 15. 10. 2001.

Prihvaćeno 10. 11. 2001.

Rad ima dvije pozitivne recenzije

UDK/UDC: 314.748.061 (497.5-35 Koprivnica)

“1991/2001”

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Sažetak

U članku se analizira razvoj stanovništva u naseljima Koprivničko-križevačke županije prema popisima stanovništva od 1948. do 2001. godine, s osobitim osvrtom na posljednje desetljeće. U uvodnom je dijelu objašnjena metodologija i dane su usporedbe s drugim županijama, kao i s Hrvatskom u cjelini. Razvoj naseljenosti Koprivničko-križevačke županije analiziran je tijekom tri razdoblja demografske tranzicije: 1. razdoblje kasne dominacije agrara (1945. - 1965.); 2. razdoblje intenzivne industrijalizacije (1965. - 1990.); 3. razdoblje gospodarskoga i društvenog prestrukturiranja (od 1991. nadalje).

Tijekom posljednjega desetljeća i Koprivničko-križevačka županija bilježi ukupan pad broja stanovnika - za 3922 ili oko 3,0 posto. Stoga je pogoršana starosna i druga struktura. U tom je razdoblju intenzivno nastavljeno demografsko pražnjenje većine ruralnih naselja, osobito onih koja se nalaze uz rijeku Dravu, na Bilogori i u Kalničkom prigorju. Od ukupno 264 naselja u županiji, samo 54 ili 20,5 posto bilježi porast broja stanovnika, i to uglavnom do 5 posto. S druge strane, 210 naselja ili 79,5 posto bilježi pad broja stanovnika, koji u nekim slučajevima iznosi više od 30 posto. Od ukupno 25 gradova i općina u županiji, porast su zabilježili samo 2 ili 8 posto. Ako se izdvoje središta gradova i općina, onda je porast zabilježilo samo 6 ili 24 posto.

Popis 2001. godine pokazao je vrlo nepovoljno demografsko kretanje u Koprivničko-križevačkoj županiji kako po broju, tako osobito i u strukturi stanovništva. Zato je i na ovom području nužna nova demografska politika.

Ključne riječi: stanovništvo, demografsko pražnjenje, prostorni raspored naseljenosti, popisi stanovništva, Koprivničko-križevačka županija, Hrvatska.

Key words: Population, demographic depopulation, spatial disposition of population, census poll, Koprivnica-Križevci country, Croatia.

1. Uvod

Novi popis stanovništva u Hrvatskoj, koji je proveden početkom travnja 2001. godine (stanje sa 31. ožujkom 2001.), očekivan je i praćen s osobitim zanimanjem. Naime, prethodni popis stanovništva obavljen je još u vrijeme bivše Jugoslavije, u proljeće 1991. godine. Hrvatska je uz ratna razaranja i

velika gospodarska, pa i demografska odricanja, stekla svoju nezavisnost (1991) i kroz prošlih deset godina prolazi težak put gospodarske i društvene tranzicije. Sve su to bitni faktori koji su snažno utjecali na promjenu demografske slike Hrvatske i to u svim demografskim pokazateljima, kako u kvantitativnom tako i u kvalitativnom pogledu. U tom snažnom procesu demografskog previranja Hrvatske, niti Koprivničko-križevačka županija nije mogla biti izuzetak.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske održao je svoje obećanje, te je već početkom ljeta 2001. godine objavio "Prve rezultate po naseljima".¹ Ovi prvi rezultati (privremeni) donose podatke o broju stanovnika popisanih u svih 6.694 naselja u Hrvatskoj, a to znači i za 420 općina, 125 gradova, te za 20 županija i grad Zagreb. U tom sklopu objavljeni su i podaci za područje Koprivničko-križevačke županije - dakle za 264 naselja, 22 općine, 3 grada i za županiju u cjelini.

U usporedbi broja stanovnika po naseljima, te općinama i gradovima zabilježenog 2001. godine bilo je određenih problema u realnoj usporedbi s ranijim popisima (pa i onim iz 1991. godine). Naime, u popisu 2001. godine ponešto su se izmijenili kriteriji tko se smatra trajno naseljen u nekom naselju. Uz to, stalno su se mijenjala područja županija, gradova i općina, ili su se osnivale nove jedinice lokalne samouprave. Sve te elemente i promjene uzeli smo u obzir, te vjerujemo da smo podatke sveli u posve realne okvire za valjanu međusobnu usporedbu, a pogotovu između dva zadnja popisa.²

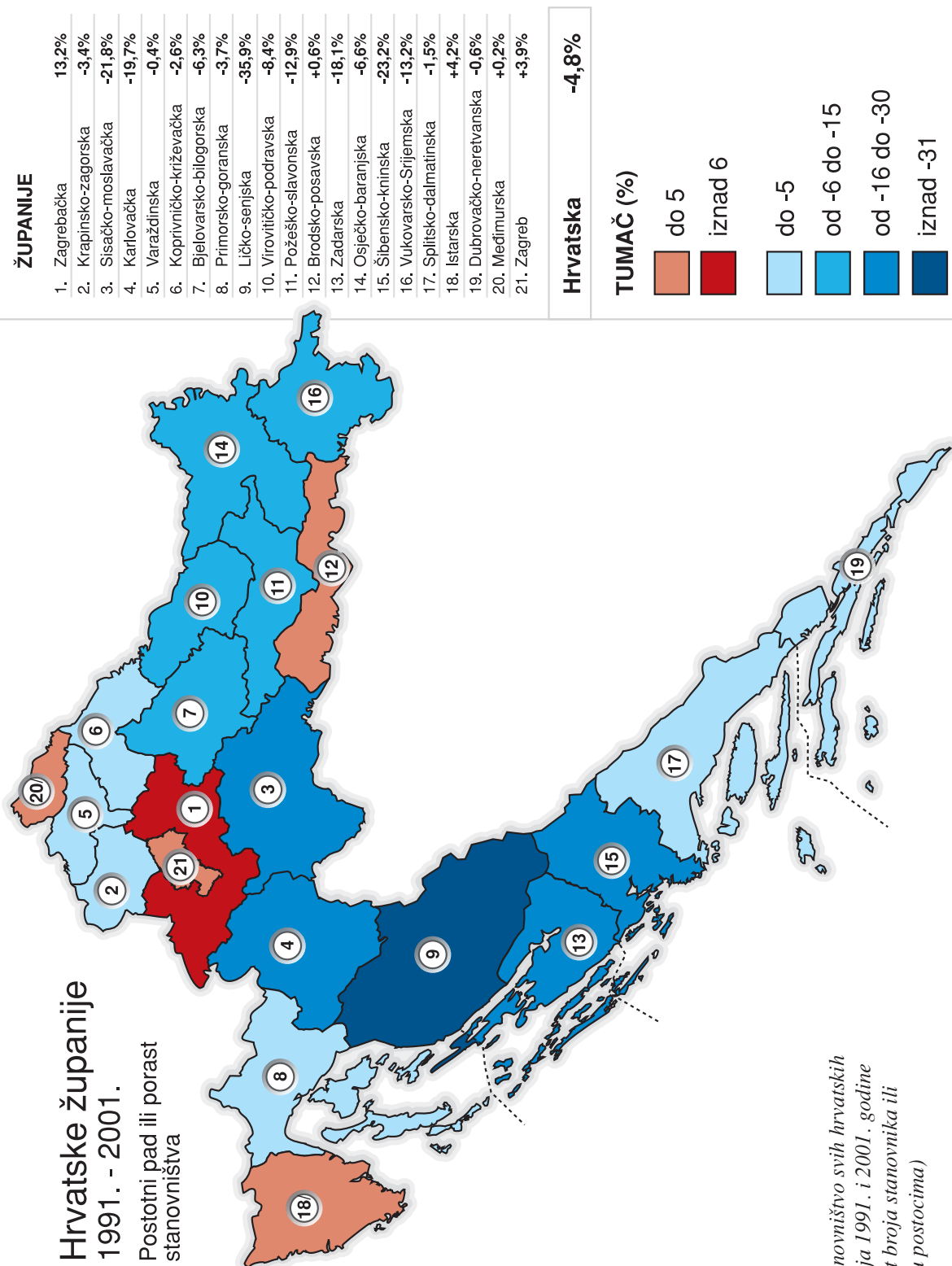
S obzirom na raspoložive podatke, u ovom radu bavili smo se analizom promjena jedino u broju stanovnika i veličini obitelji (kućanstava). U tom kontekstu, dakako, najvažnije su i najzanimljivije promjene u prostornoj slici naseljenosti, koje su se na području Koprivničko-križevačke županije intenzivno odvijale i u proteklih deset godina. Nastavljeno je demografsko pražnjenje ruralnih prostora (deruralizacija), smanjuje se veličina obitelji, a javlja se i novi negativni demografski fenomen - ukupan broj stanovnika Županije je u opadanju. Stagnaciju ili opadanje broja stanovnika pokazuju čak i neka gradska naselja, pa dakako i većina središta općina.

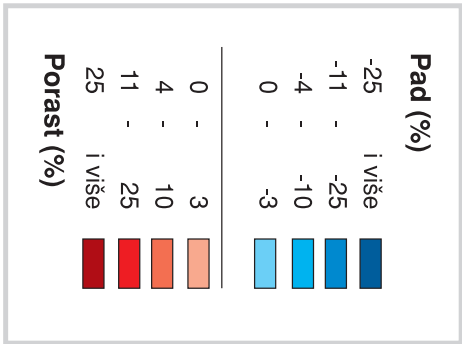
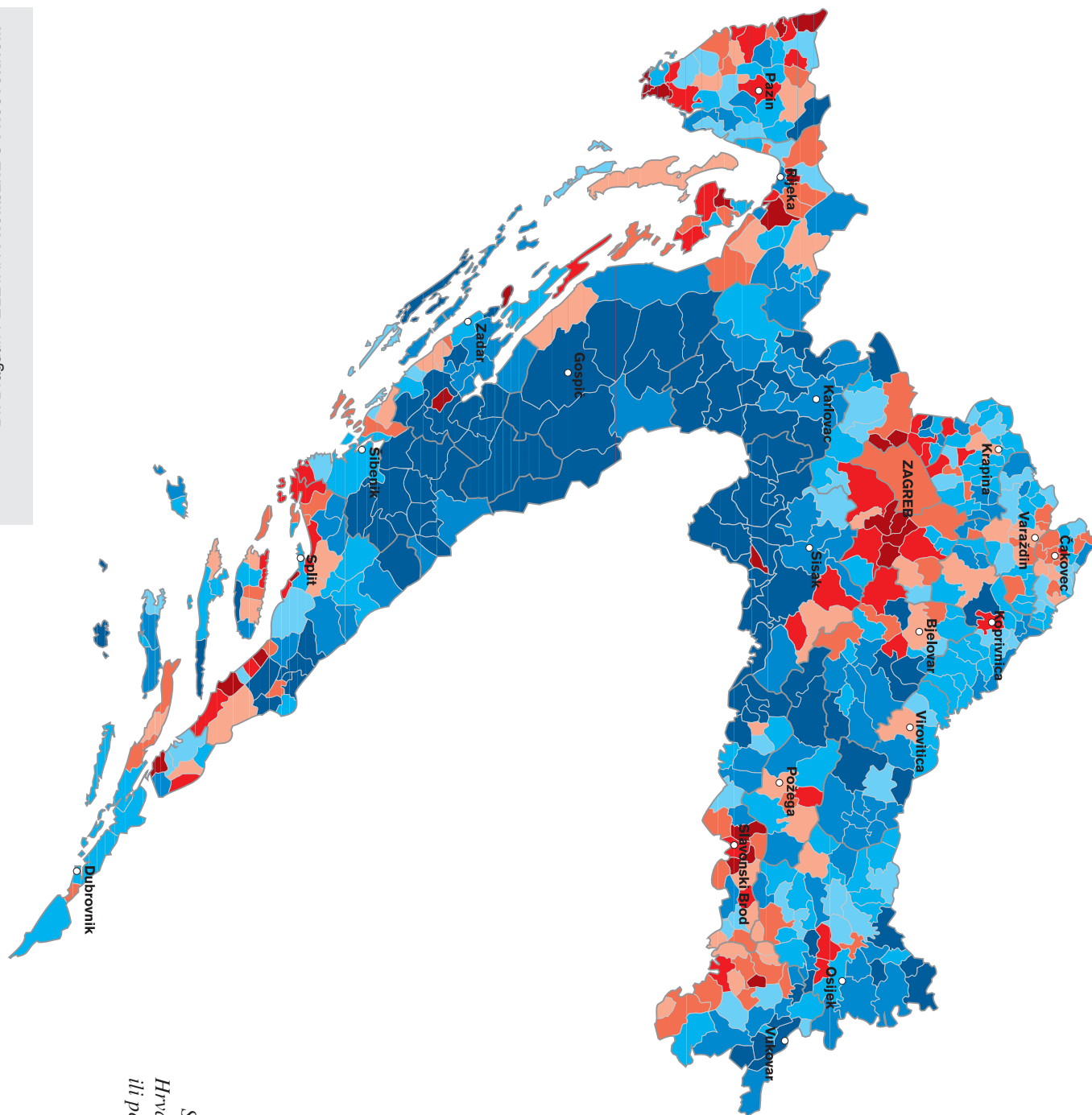
2. Usporedni podaci sa susjednim županijama i Hrvatskom

Osnovno obilježje kvantitativnog kretanja stanovništva Koprivničko-križevačke županije u razdoblju od 1991. do 2001. godine bio je **pad ukupnog broja stanovnika**. U toj županiji zadnjih deset godina broj stanovnika smanjio se za 3.922 žitelja ili za oko 3,0 posto. Dakako, stagnacija i opadanje ukupnog broja stanovnika neminovno za sobom povlači vrlo negativne promjene u kvalitativnoj strukturi, jer se otvaraju procesi **senilizacije, feminizacije, demografskog pražnjenja ruralnih područja**, itd.

¹ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001. godine, Statistička izvješća 1137, Državni zavod za statistiku, Zagreb 2001. To je dakako, privremeno izvješće, te se podaci u konačnoj obradi mogu i ponešto razlikovati. U spomenutom izvješću, podaci o naseljima Koprivničko-križevačke županije nalaze se na stranicama 114-126

² Podatke o rezultatima popisa stanovništva od 1948. do 1991. godine koristili smo iz odgovarajućih statističkih godišnjaka (ljetopisa), te iz objavljene dokumentacije Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske. Prema najavi toga Zavoda, kvalitativni podaci (strukture) iz popisa stanovništva 2001. bit će dogotovljeni i objavljeni najvjerojatnije tijekom lipnja 2002. godine. Podaci za većinu tablica u ovom radu korišteni su uglavnom iz slijedećih izvora: 1. Mirko Korenčić: Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857-1971, Zagreb 1979.; 2. Juraj Hrženjak: Društvena struktura naselja u SR Hrvatskoj, Zagreb 1983.; 3. Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 31. ožujka 1991., Dokumentacija 810, Zagreb 1991.; 4. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001., Prvi rezultati po naseljima, Statističko izvješće 1137., Zagreb 2001. Osobite poteškoće u usporedbi 2002. i 1991. godine činili su različiti kriteriji u provođenju popisa. U 2001. se kao stanovnik nekog naselja računa osoba koja je na zatečenoj adresi stanovala najkraće jednu godinu, što 1991. nije bio slučaj. Bilo je i drugih metodoloških razlika. Stoga su mogući i ponešto drugačiji izračuni u usporedbi rezultata popisa 1991. i 2001. godine. Mi smo se priklonili izračunima koje smo vam prezentirali u ovom članku. No, bez obzira na probleme u kriterijima popisa, činjenica je da broj stanovnika u Hrvatskoj opada, te da je došlo u zadnjih deset godina do još veće diferencijacije po regijama i naseljima. Taj opći trend vidi se i na primjeru Koprivničko-križevačke županije. Prema jednoj varijanti usporedbe popisa 2001. i 1991. godine, u Hrvatskoj je 1991. živjelo 4.499.049, a 2001. godine 4.381.352 stanovnika (ili 117.697 manje, odnosno manje za 2,6 puta).

Stanovništvo gradova i općina u Hrvatskoj 1991. i 2001. godine (porast ili pad broja stanovnika - u postocima)

Po ovim karakteristikama, Koprivničko-križevačka županija nalazi se u općim okvirima prosjeka demografskih kretanja u Republici Hrvatskoj zadnjih deset godina, kao i u okviru tih kretanja većine susjednih županija (odnosno prostora panonske Hrvatske). Naime, broj stanovnika u Hrvatskoj od 1991. do 2001. godine smanjen je za oko 4,8 posto, u Bjelovarsko-križevačkoj županiji za 6,3 posto, a u Virovitičko-podravskoj županiji za 8,4 posto.

Prema zapadu i jugozapadu od Koprivničko-križevačke županije, demografska kretanja nešto su povoljnija, jer se to područje nalazi u "predvorju" hrvatske metropole Zagreba, odnosno u okviru najrazvijenijeg dijela naše zemlje - tzv. *hrvatske zapadne transverzalne razvojne osovine*. Tako Varaždinska županija bilježi zadnjih deset godina pad broja stanovnika samo za 0,4 posto, u Međimurskoj županiji zabilježen je porast od 0,2 posto, a u Zagrebačkoj županiji (prsten Zagreba) najveći demografski rast u Hrvatskoj - za 13,2 posto.

Tablica 1. Kretanje broja stanovnika u nekim županijama Hrvatske od 1991. do 2002. godine. Izvor: Popisi stanovništva 1991. i 2001. godine

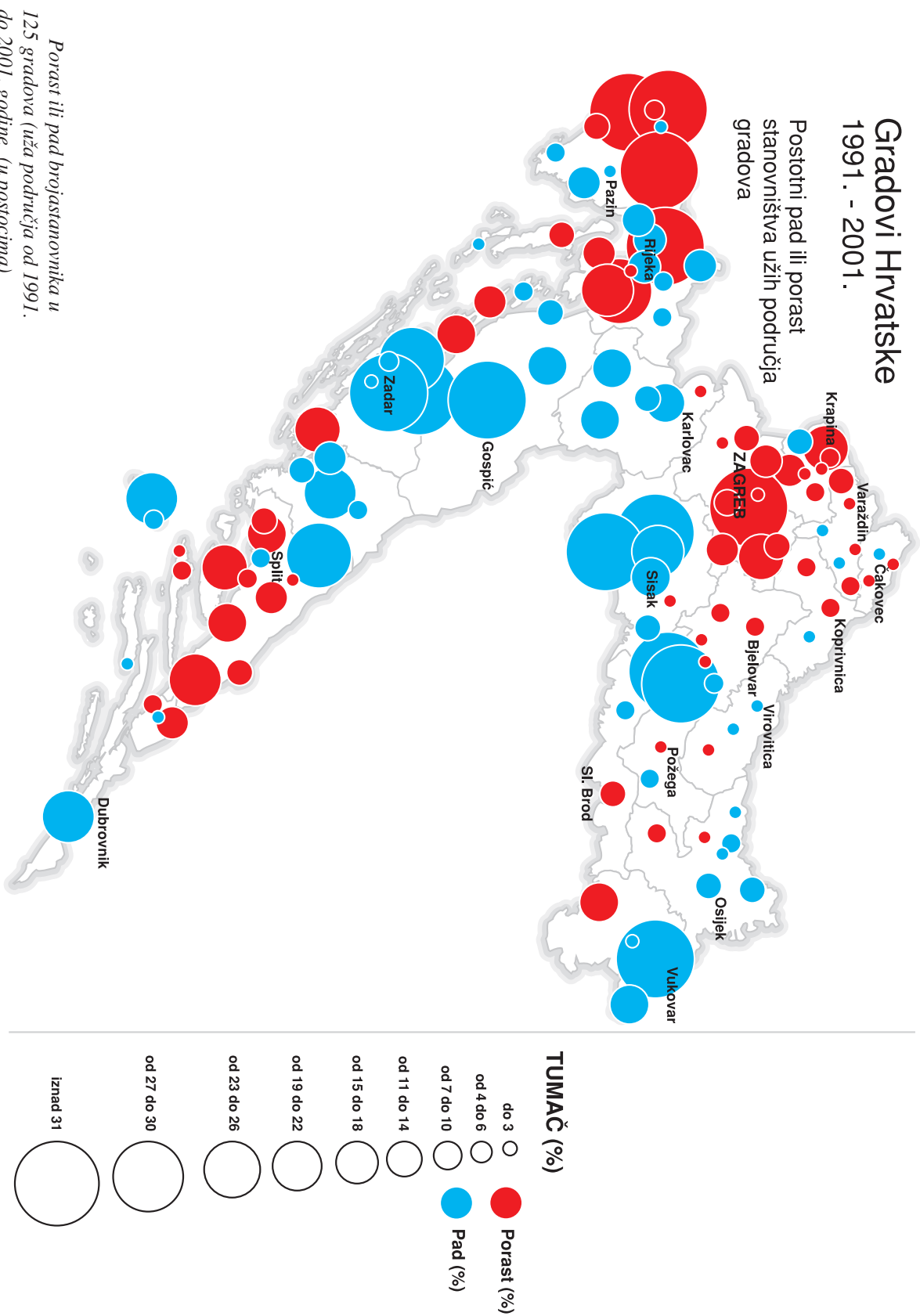
ŽUPANIJA	1991	2001	PORAST/ PAD	
			BROJ	POSTO
ZAGREBAČKA	278.133	314.887	+36.754	+13,2
VARAŽDINSKA	188.409	187.628	-781	-0,4
MEĐIMURSKA	121.324	121.544	+220	+0,2
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	143.972	134.864	-9.108	-6,3
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	103.726	95.059	-8.667	-8,4
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	130.461	126.539	-3.922	-3,0
HRVATSKA	4,761.727	4,535.054	-226.673	-4,8

Dakle, Koprivničko-križevačka županija, koja je cestovno još uvijek dosta izolirana od Zagreba, nalazi se u "procjepu" između područja demografskog pražnjenja i regija stagnacije, te područja porasta stanovništva uz zagrebačko razvojno područje. I ta županija nije mogla izbjeći ukupni pad broja stanovnika, ali i još značajnije - daljnji transfer stanovništva iz ruralnih u urbana područja, odnosno u gradove izvan županije. Ako se regionalno promatra Hrvatska u cjelini, onda je vidljivo opadanje broja stanovnika upravo u područjima u kojima je to i do sada bio slučaj: na otocima, u Zagori, osobito u gorskoj Hrvatskoj, ali nažalost također i u "bogatij" Slavoniji i Baranji (odnosno panonskoj Hrvatskoj). U nekim područjima, osobito u Ličko-senjskoj županiji, dolazi do naglog demografskog pražnjenja (broj stanovnika u deset zanjih godina opao je u Lici čak za 35,9 posto!), što ugrožava politiku policentričnog razvoja zemlje. Tim putom ići će i Koprivničko-križevačka županija ukoliko se hitno ne osiguraju kvalitetne prometne veze transverzalno prema Zagrebu i Mađarskoj, ali i longitudinalno dolinom Drave prema Mariboru i Osijeku.³ Velik utjecaj na demografska kretanja zadnjih deset godina u Hrvatskoj imala je i velikosrpska agresija, odnosno Domovinski rat.

S obzirom na činjenicu da veći dio Koprivničko-križevačke županije povijesno pripada u Podravinu,⁴ zanimljiva je i *usporedba kretanja broja stanovnika Koprivničko-križevačke županije i kulturno-povijesne regije hrvatske Podravine*. Dio te stare toponomastičke regije od ustroja županijskog

³ O problemima depopulacije u Hrvatskoj detaljnije vidi u knjigama: 1. Ivan Nejašmić: Depopulacija u Hrvatskoj, Zagreb 1991.; 2. Mladen Friganović: Demogeografija, Zagreb 1987.; 3. Mladen Friganović, Dražen Živić: Regionalne različitosti i problemi kretanja stanovništva Hrvatske 1848.-1991., Geografski glasnik 56, Zagreb 1994.; 4. Alica Wertheimer-Baletić: Stanovništvo i razvoj, Zagreb 1999.

⁴ Povijesno-kulturna regija gornje hrvatske Podravine (u kojoj se stanovnici regionalno osjećaju kao Podravci) obuhvaća prostor u nizini Drave - od Trnovca Bartolovečkog i Jalžabeta na zapadu do Staroga Gradeca na istoku. Od zapada prema istoku u sastav tako toponomastički shvaćene Podravine, ušle bi: Ludbreška Podravina, Koprivnička Podravina, Đurđevačka Podravina i Pitomačka Podravina. O tome više u knjizi dr. Dragutina Feletara: Podravina I., Koprivnica 1988., 1989.

Tablica 2. Usporedni podaci o kretanju stanovništva u pojedinim dijelovima Podravine i u Koprivničko-križevačkoj županiji od 1948. do 2001. godine. Izvor: Popisi stanovništva za spomenute godine.

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2001/1991	
								BROJ	POSTO
PODRAVINA U KOPR.-KRIŽ. ŽUPANIJI	96.960	98.989	97.964	95.580	94.191	91.910	89.092	-2.818	-3,1
PODRAVINA IZVAN KOPR.-KRIŽ. ŽUPANIJE	45.500	46.573	45.040	43.263	43.536	43.073	42.480	-593	-1,4
UKUPNO PODRAVINA	142.460	145.562	143.004	138.843	137.727	134.983	131.572	-3.411	-2,5
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA	139.834	141.538	142.290	138.558	134.651	130.461	126.539	-3.922	-3,0

Tablica 3. Kretanje broja stanovnika u svim naseljima Podravine, koja se nalaze izvan Koprivničko-križevačke županije od 1948. do 2001. godine. Izvor: Popisi stanovništva za spomenute godine.

VARAŽDINSKA ŽUPANIJA

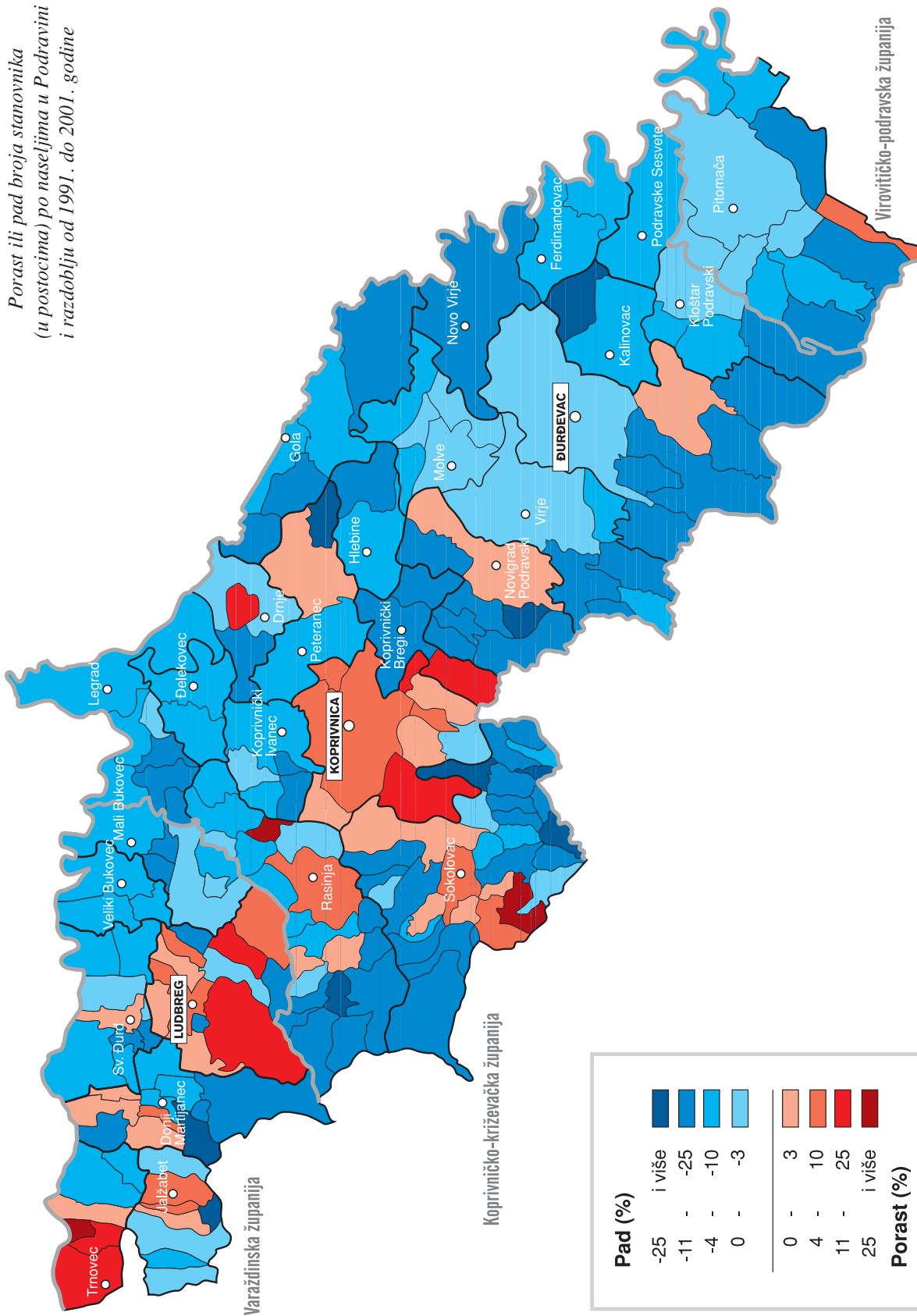
GRAD/OPĆINA	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2001/1991		DOMAĆINSTVA			
								Broj	Posto	1991	Članova	2001	Članova
LUDBREG	5.955	6.074	5.929	6.241	7.881	8.475	8.787	+312	+3,7	2.558	3,3	2.679	3,3
Apatija	410	398	369	285	283	324	287	-37	-11,4	84	3,9	89	3,2
Bolfan	612	614	606	550	497	468	502	+34	+7,3	147	3,2	156	3,2
Čukovec	253	277	256	250	255	319	362	+43	+13,5	111	2,9	115	3,1
Globočec L.	470	499	479	456	501	504	499	-5	-1,0	149	3,4	136	3,7
Hrastovsko	845	847	812	816	795	806	819	+13	+1,6	218	3,8	225	3,6
Kučan L.	197	213	215	225	242	240	183	-57	-23,8	67	2,7	61	3,0
Ludbreg	1.580	1.667	1.706	2.238	3.014	3.318	3.522	+204	+6,1	1.059	3,1	1.123	3,1
Segorina	-	-	-	-	-	69	54	-15	-21,7	21	3,2	18	3,0
Selnik	-	-	-	-	842	899	912	+13	+1,5	263	3,4	273	3,3
Sigetec L.	544	566	546	605	698	737	772	+35	+4,7	205	3,6	209	3,7
Slokovec	386	377	341	340	310	312	297	-15	-4,8	78	4,0	81	3,7
Vinogradi L.	658	629	599	476	444	479	578	+99	+20,7	156	3,1	193	3,0
JALŽABET	4.104	4.240	4.084	3.974	3.831	3.736	3.785	+49	+1,3	993	3,8	972	3,9
Imbriovec J.	376	376	347	333	347	339	360	+21	+6,2	94	3,6	100	3,6
Jakopovec	605	582	570	548	530	489	487	-2	-0,4	142	3,4	128	3,8
Jalžabet	891	958	968	945	941	1.000	1.079	+79	+7,9	221	4,5	224	4,8
Kaštelanec	532	554	558	513	508	463	444	-19	-4,1	142	3,3	126	3,5
Kelemen	723	720	684	652	609	576	563	-13	-2,3	167	3,5	160	3,5
Leštakovec	303	380	290	320	282	272	278	+6	+2,2	74	3,7	81	3,4
Novakovec	594	590	588	596	553	546	538	-8	-1,5	138	4,0	140	3,8
Pihovec	80	80	79	67	61	51	36	-15	-29,4	15	3,6	13	2,8
MALI BUKOVEC	3.528	3.568	3.595	3.333	2.981	2.708	2.529	-179	-6,6	719	3,8	694	3,6
Lunjkovec	311	324	335	311	265	250	239	-11	-4,4	67	3,7	61	3,9
Mali Bukovec	1.290	1.264	1.307	1.184	1.046	940	868	-72	-7,7	254	3,7	249	3,5
Martinić	216	216	224	205	186	171	169	-2	-1,2	48	3,6	45	3,8
Novo Selo Podravsko	336	364	360	327	314	279	237	-42	-15,1	73	3,8	71	3,3
Sveti Petar	971	996	984	960	853	809	804	-5	-0,6	203	4,0	194	4,1
Županec	404	402	385	346	317	259	222	-37	-14,3	74	3,5	74	3,0
SVETI ĐURĐ	5.210	5.152	4.793	4.430	4.566	4.408	4.205	-203	-4,6	1.204	3,7	1.111	3,8
Hrženica	845	847	812	816	1.032	1.003	960	-43	-4,3	273	3,7	263	3,7

Karlovec L.	887	848	761	697	681	653	636	-17	-2,6	180	3,6	163	3,9
Komarnica L.	246	229	219	209	195	191	180	-11	-5,8	50	3,8	45	4,0
Luka L.	302	314	314	297	303	307	265	-42	-13,7	81	3,8	69	3,8
Obrankovec	167	140	140	138	133	133	133	0	0	45	3,0	41	3,2
Priles	335	318	275	291	278	262	235	-27	-10,3	67	3,9	62	3,8
Sesvete L.	802	801	730	666	624	561	520	-41	-7,3	152	3,7	142	3,7
Struga	892	875	793	700	660	571	536	-35	-6,1	166	3,4	140	3,8
Sv. Đurđ	734	780	749	716	660	727	738	+11	+1,5	191	3,8	186	4,0
TRNOVEC BARTOLOVEČKI	4.997	5.133	5.299	5.765	6.135	6.391	6.901	+510	+8,0	1.959	3,3	2.012	3,4
Bartolovec	547	549	533	550	597	667	791	+124	+18,6	187	3,6	207	3,8
Šemovec	889	935	915	915	922	955	922	-33	-3,5	293	3,3	262	3,5
Štefanec	430	425	412	424	414	394	406	+12	+3,0	118	3,3	127	3,3
Trnovec	2.418	2.497	2.753	3.200	3.554	3.772	4.159	+387	+10,3	1.192	3,2	1.245	3,3
Zamlaka	538	553	519	515	484	458	441	-17	-3,7	123	3,7	121	3,6
Žabnik	175	174	167	161	164	145	182	+63	+43,4	46	3,2	50	3,6
DONJI MARTIJANEC	5.557	5.637	5.382	5.058	4.829	4.604	4.373	-231	-5,0	1.184	3,9	1.263	3,5
Čičkovina	337	334	341	312	278	263	221	-42	-16,0	66	4,0	62	3,6
Gornji Martijanec	277	278	211	154	113	77	54	-23	-29,9	29	2,7	22	2,5
Hrastovljan	557	565	562	546	476	457	459	+2	+0,4	132	3,5	129	3,6
Križovljan	393	407	394	376	380	335	312	-23	-6,9	99	3,4	90	3,5
Madaraševac	302	294	315	301	267	250	256	+6	+2,4	57	4,4	58	4,4
Martijanec	463	472	454	452	427	447	432	-15	-3,4	120	3,7	120	3,6
Poljanec	863	889	873	788	868	851	795	-56	-6,6	239	3,6	242	3,3
Rivalno	122	124	117	94	91	72	63	-9	-12,5	20	3,6	21	3,0
Slanje	1.039	1.063	979	870	780	715	611	-104	-14,5	211	3,4	192	3,6
Sudovčina	334	339	335	373	391	418	440	+22	+5,3	115	3,6	121	3,6
Vrbanavec	870	872	801	792	758	719	730	+11	+1,5	196	3,7	206	3,5
VELIKI BUKOVEC	2.059	2.102	2.061	1.936	1.801	1.691	1.627	-64	-3,8	450	3,8	436	3,7
Dubovica	454	474	470	420	396	377	364	-13	-3,4	91	4,1	87	4,2
Kapela Podravska	604	617	594	584	575	547	530	-17	-3,1	126	4,3	123	4,3
Veliki Bukovec	1.001	1.011	997	932	830	767	733	-34	-4,4	233	3,3	226	3,2

VIROVITIČKO-PODRAVSKA ŽUPANIJA

PITOMAČA	14.090	14.667	13.897	12.532	11.512	11.060	10.573	-487	-4,4	3.554	3,1	3.450	3,1
Dinjevac	691	730	653	637	564	494	491	-3	-0,6	152	3,3	141	3,5
Grabrnica	800	789	723	605	543	488	468	-20	-5,0	137	3,6	137	3,4
Kladare	703	679	647	614	569	544	528	-14	-2,6	166	3,3	176	3,0
Križnica	405	428	396	271	174	135	123	-13	-9,6	49	2,8	39	3,2
Mala Črešnjevica	475	481	446	359	279	244	208	-36	-14,8	77	3,2	76	2,7
Otrovanec	834	843	794	775	707	649	649	0	0	208	3,1	206	3,2
Pitomača	5.810	6.114	6.135	5.814	5.825	5.926	5.786	-140	-2,4	1.920	3,1	1.899	3,1
Sedlavica	1.040	1.057	933	776	545	452	379	-73	-16,2	152	3,0	137	2,8
Stari Gradec	1.500	1.548	1.318	1.050	896	848	732	-116	-13,7	295	2,9	264	2,8
Starogradski Marof	416	470	479	379	344	287	260	-27	-9,7	87	3,3	86	3,0
Turmašica	404	416	401	373	362	382	397	+15	+3,9	113	3,9	116	3,4
Velika Črešnjevica	1.012	1.112	972	879	704	611	552	-59	-9,7	198	3,1	173	3,2

*Porast ili pad broja stanovnika
(u postocima) po naseljima u Podravini
i razdoblju od 1991. do 2001. godine*

teritorijalnog sustava u Hrvatskoj (1. siječnja 1993.) nalazi se u Virovitičko-podravskoj županiji (općina Pitomača), a značajan dio u Varaždinskoj županiji (općine Mali Bukovec, Veliki Bukovec, Ludbreg, Sv. Đurđ, Martijanec, Jalžabet i Trnovec Bartolovečki).

Cijeli prostor Podravine zahvaćen je dosta intenzivnim procesom depopulacije, koja se u pravilu povećava od zapada prema istoku. I u razdoblju od 1991. do 2001. godine Podravina u cjelini bilježi opadanje broja stanovnika. Intenzitet depopulacije nešto je sporiji od prosjeka Hrvatske, ali je i te kako prisutan. Zanimljivo je spomenuti da je opadanje broja stanovnika bilo nešto brže u naseljima dijela Podravine koji se nalazi u sastavu Koprivničko-križevačke županije, nego u dijelu Podravine u sastavu Varaždinske i Virovitičko-podravske županije. U prvom dijelu Podravine broj stanovnika zadnjih deset godina opao je za 3,1 i u drugom dijelu samo za 1,4 posto. Inače, stanovništvo Podravine je ukupno opadalo nešto sporije nego li u Koprivničko-križevačkoj županiji u cjelini (Podravina ima pad za 2,5 posto, a Koprivničko-križevačka županija za oko 3,0 posto).

Razloge bržem padu broja stanovnika u koprivničkom i osobito đurđevačkom dijelu Podravine, treba tražiti u različitoj snazi gravitacijskih zona pripadajućih glavnih urbanih središta. Iako ima jako gospodarstvo, Koprivnica je postala preslabi magnet da kompenzira emigraciju i vrlo niski natalitet u naseljima svoje gravitacijske zone. To se, pak, osobito odnosi na Đurđevac, koji i kao grad opada brojem stanovnika. S druge strane, u Ludbreškoj Podravini, a osobito u gravitacijskoj zoni Varaždina, natalitet je nešto viši, a emigracija umjerenija. Zato grad Ludbreg i općine Jalžabet i osobito Trnovec Bartolovečki, bilježe ukupan porast broja stanovnika. Osobito važan faktor ostajanja stanovništva u tim naseljima jest sve razvijenije sitno poduzetništvo, a i blizina Varaždina kao središta rada ima veliku ulogu. S druge strane, naselja uz rijeku Dravu, kao i ona na sjevernim obroncima Kalnika, bilježe sve snažnije demografsko pražnjenje. Specifično je područje Pitomačke Podravine, gdje je i zadnjih deset godina zabilježen dosta izražen pad broja stanovnika (cijela općina za 4,4 posto), usprkos činjenici što je u naselju Pitomači sve snažnije razvijena trgovina i sitno poduzetništvo.⁵

3. Tri etape deruralizacije u zadnjih pola stoljeća

I Koprivničko-križevačku županiju, poput drugih dijelova panonske, agrarne Hrvatske, od 1945. godine do danas zahvatio je intenzivni proces depopulacije sela, odnosno proces **deruralizacije**. U Hrvatskoj je, doduše, taj proces vremenski dosta kasnio iza zemalja srednje i zapadne Europe. To je bilo i očekivano, jer su značajno kasnili i procesi prave **industrijalizacije i urbanizacije**.

Dakako, proces deruralizacije niti na području Koprivničko-križevačke županije nije se odvijao jednakomjerno (vremenski i teritorijalno), nego je imao svoje karakteristične razvojne etape. Ta razvojna razdoblja deruralizacije prate odgovarajući demografski podaci porasta ili pada broja stanovnika. Tako stanovništvo Koprivničko-križevačke županije do popisa 1961. godine bilježi najprije *polagani porast broja žitelja* - od 139.834 u 1948. na 142.290 stanovnika u 1961. godini.

S obzirom na upravo bujan proces industrijalizacije nakon toga, demografske prilike se stubokom mijenjaju, te od 1961. godine slijedi dosta *izražena i konstantna depopulacija* prostora Koprivničko-križevačke županije. Proces napuštanja sela, odnosno deruralizacije, u tom je razdoblju vrlo intenziviran, smanjuje se natalitet i mijenja se kvalitativna struktura stanovništva. Broj stanovnika u Koprivničko-križevačkoj županiji opao je od 142.290 u 1961. na 130.461 u 1991. godini. Konačno, u zadnjih deset godina demografsko se stanje još više pogoršava, tako da u većini naselja Koprivničko-križevačke županije mortalitet prestiže natalitet, pa se broj stanovnika smanjuje, ali se i bitno *pogoršava starosna i druga struktura stanovništva*.

⁵ Čak i samo naselje Pitomača, koje zadnjih godina inače pokazuje znakove gospodarskog preporoda, zabilježilo je od 1991. do 2001. godine pad broja stanovnika - za 2,4 posto (uz pogoršanje starosne i druge strukture i pada nataliteta).

Od 1945. do 2001. godine, stanovništvo Koprivničko-križevačke županije također je prošlo, zapravo, glavne faze **demografske tranzicije**.⁶ U prvoj etapi bilježi se porast broja stanovnika (to je zaostala faza tzv. demografske agrarne ekspanzije, koja se u ovim krajevima zbila od kraja 19. stoljeća do Drugoga svjetskoga rata), potom značajan prirodni prirast nešto bržim padom mortaliteta od nataliteta (demografsko prijelazno razdoblje), te u zadnjih petnaestak godina dominacija mortaliteta nad natalitetom, odnosno prirodni pad broja stanovnika u većini naselja Koprivničko-križevačke županije.

Na osnovi iznijetih činjenica i zaključaka, procesi deruralizacije i demografske tranzicije na području Koprivničko-križevačke županije, mogli bi se sistematizirati u tri osnovna razvojna razdoblja.

1. Razdoblje kasne dominacije agrara (od 1945. do oko 1965. godine, kada je u tadašnjoj Jugoslaviji proglašena prva privredna reforma). U tom razdoblju je broj stanovnika u većini naselja Koprivničko-križevačke županije bio još u malom porastu. Dakle sela još uvijek snažnije ne gube svoje stanovništvo, iako je proces deruralizacije već započeo (osobito u selima bliže gradovima).

2. Razdoblje intenzivne industrijalizacije (1965. do oko 1990. godine). Snažni procesi industrijalizacije, zajedno s drugim važnim čimbenicima, stubokom su izmijenili demografsku sliku ovoga područja. Odvija se intenzivan proces napuštanja sela, te rasta gradova. Stvara se *nova slika naseljenosti* na području Koprivničko-križevačke županije, uz sve veću dominaciju urbanih (industrijskih) središta. Dakle, proces industrijalizacije izazvao je veliku diferencijaciju u naseljenosti Podravine i kalničkoga Prigorja.

3. Razdoblje gospodarske i demokratske transformacije (od 1990. i danas još traje) poklapa se ujedno s trećom fazom demografske tranzicije. Proces deruralizacije se i dalje nastavlja, u većini naselja (osobito agrarnih) Koprivničko-križevačke županije broj umrlih je iz godine u godinu veći od broja rođenih, a uvelike se pogoršava starosna i druga kvalitativna struktura stanovništva. To znači da mnoga ruralna naselja doživljavaju pravo demografsko pražnjenje, uz minimalan rast urbanih središta (gradova). Istovremeno ukupan broj stanovnika Koprivničko-križevačke županije ima silaznu liniju.

Treba naglasiti da ovakvu demografsku tranziciju proživljava većina županija u panonskoj Hrvatskoj, uz značajno pogoršanje procesa od zapada prema istoku.

4. Analiza kretanja broja stanovnika po naseljima

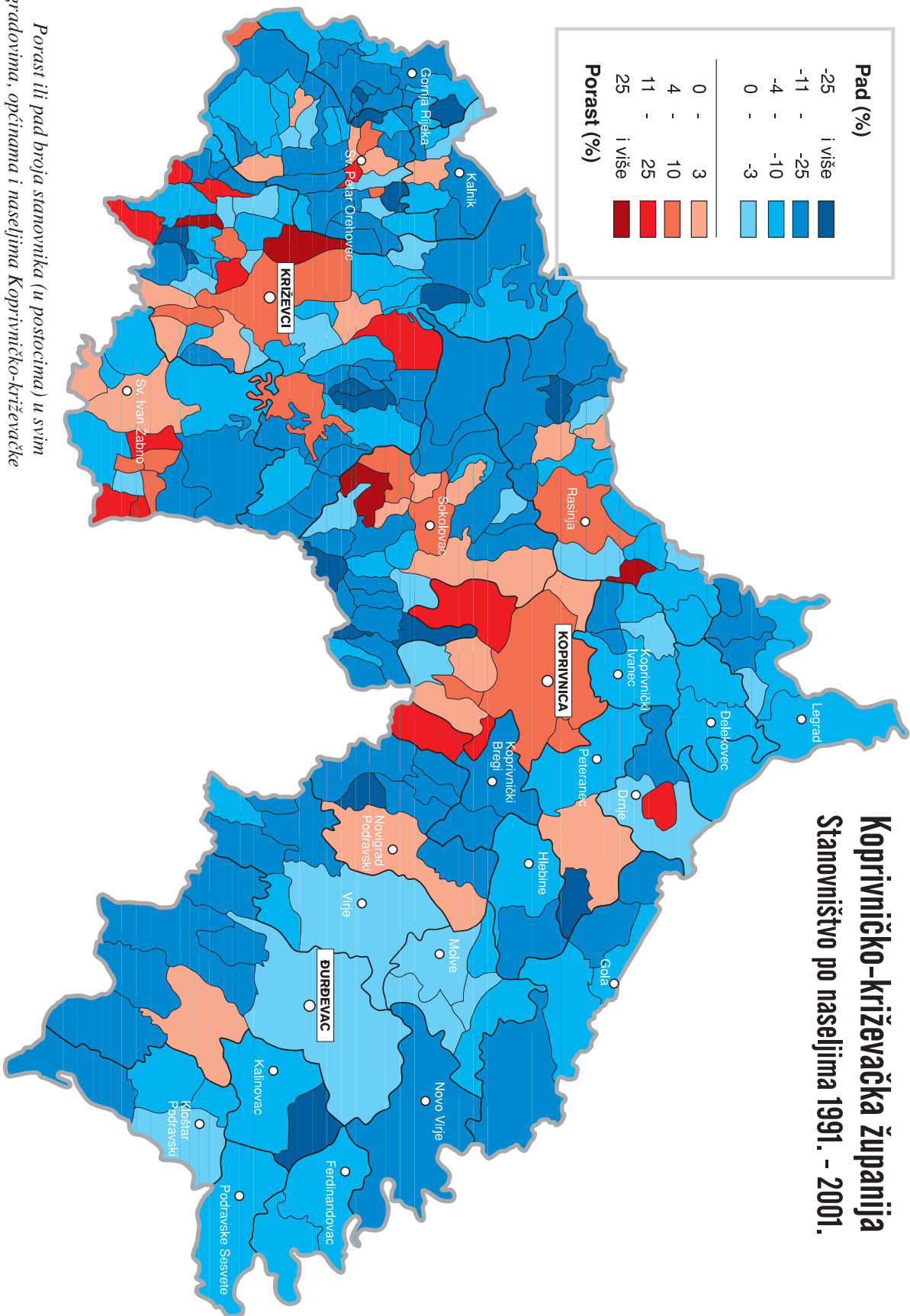
Popis stanovništva proveden sa 31. ožujkom 2001. godine donio je podatke i za svih 264 naselja u Koprivničko-križevačkoj županiji (od toga su tri grada i 261 ruralno naselje). U usporedbi s prethodnim popisom (1991.), kako smo već naveli, Županija bilježi opadanje ukupnog broja stanovnika za oko 3,0 posto (što je nešto manje od prosjeka za Republiku Hrvatsku). Detaljnija analiza dobivenih podataka upućuje na *velike teritorijalne i druge razlike* u kretanju broja stanovnika na području Koprivničko-križevačke županije (a tako je i u ostalim hrvatskim županijama).

Najprije spomenimo da mnogo veći broj naselja u razdoblju od 1991. do 2001. godine bilježi opadanje, a samo manji broj porast broja stanovnika. Od 264 naselja broj stanovnika je *porastao u njih 54* (ili 20,5 posto), *a pao je u čak 210 ruralnih naselja* (ili 79,5 posto). Treba također istaknuti da je trend porasta broja stanovnika znatno manje izražen, nego li trend opadanja.⁷

⁶ Opisujući pojam "demografske tranzicije", akademik Alica Wertheimer-Baletić opisuje ga kao preobrazbu kretanja stanovništva od agrarne do razvijene industrijske civilizacije. U tom preobražaju (tranziciji) stanovništvo se najprije nalazi u (1) etapi demografske revolucije, kada se bilježi značajan porast broja, potom (2) u etapi demografskog prijelaznog razdoblja, kada je prirodni priraštaj smanjen, ali je uglavnom još uvijek pozitivan, te na kraju ulazi u (3) etapu demografskog preobražaja - kada je uglavnom mortalitet viši od nataliteta. Alica Wertheimer-Baletić: Stanovništvo i razvoj, Zagreb 1999., str. 121-122.

⁷ Analize o kvantitativnom kretanju stanovništva u Podravini objavljene su i u radovima dr. Dragutina Feletara u "Podravskom zborniku (1981., 1991.), te u "Geografskom glasniku" (vidi literaturu na kraju ovoga članka).

Koprivničko-križevačka županija Stanovništvo po naseljima 1991. - 2001.

Porast ili pad broja stanovnika (u postocima) u svim gradovima, općinama i naseljima Koprivničko-križevačke županije u razdoblju od 1991. do 2001. godine

Tablica 4. Kretanje broja stanovnika u svim naseljima Koprivničko-križevačke županije od 1948. do 2001. godine. Izvor: Popisi stanovništva za pripadajuće godine.

GRAD/OPĆINA/NASELJE	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2001/1991		DOMAĆINSTVA			
								Broj	Posto	1991	Članova	2001	Članova
ĐURĐEVAC	11.190	10.961	10.719	10.179	9.855	9.430	8.961	-469	-5,0	3.044	3,1	2.851	3,2
Budrovac	841	838	797	680	521	437	446	+9	+2,1	152	2,9	150	3,0
Čepelovac	795	791	756	641	564	462	381	-81	-17,5	150	3,1	132	2,9
Đurđevac	6.569	6.397	6.418	6.449	6.781	6.845	6.703	-142	-2,1	2.211	3,1	2.103	3,2
Grkine	200	245	241	199	182	161	149	-12	-7,5	46	3,5	50	3,0
Mičetinac	417	428	396	343	308	274	242	-32	-11,7	79	3,5	70	3,5
Severovci	356	344	346	301	252	204	171	-33	-16,2	68	3,0	56	3,1
Sirova Katalena	826	773	750	634	505	405	361	-44	-10,9	143	2,8	126	2,9
Suha Katalena	948	913	791	724	562	489	377	-112	-22,9	153	3,2	123	3,1
Sveta Ana	238	232	224	208	180	153	131	-22	-14,4	42	3,6	41	3,2
KOPRIVNICA	12.864	14.139	16.582	21.104	26.222	30.108	31.554	+1.446	+4,8	9.827	3,1	10.274	3,1
Bakovčice	509	517	535	446	398	337	338	+1	-0,3	110	3,1	120	2,8
Draganovec	-	336	398	333	343	402	425	+23	+5,7	133	3,0	124	3,4
Herešin	385	343	379	463	547	651	671	+20	+3,1	191	3,4	208	3,2
Jagnjedovec	465	463	478	434	403	352	347	-5	-1,4	112	3,1	110	3,2
Koprivnica	8.663	9.566	11.444	16.150	20.759	24.238	25.244	-1.006	+4,2	7.988	3,0	8.317	3,0
Kunovec Breg	296	330	496	519	567	637	654	+17	+2,7	199	3,2	213	3,1
Reka	1.316	1.385	1.506	1.507	1.478	1.477	1.713	+236	+16,0	457	3,2	522	3,3
Stari Grad	1.106	981	1.000	893	1.331	1.580	1.587	+7	+0,4	506	3,1	490	3,2
Štaglinec	124	218	346	359	396	434	506	+72	+16,6	131	3,3	146	3,5
naknadno popisani	-	-	-	-	-	-	69	-	-	-	-	24	2,9
KRIŽEVCI	19.629	20.575	21.793	21.534	22.626	22.608	22.778	+170	+0,8	6.897	3,3	7.027	3,3
Apatovac	894	886	845	722	583	464	427	-37	-8,0	151	3,1	148	2,9
Beketinec	161	156	130	108	87	68	62	-6	-8,8	25	2,7	22	2,8
Bojnikovec	259	251	274	270	275	250	229	-21	-8,4	67	3,7	61	3,8
Bukovje Križevačko	237	260	271	354	338	338	327	-11	-3,3	97	3,5	90	3,6
Carevdar	703	728	788	747	631	556	506	-50	-9,0	171	3,3	158	3,2
Cubinec	357	403	448	542	623	560	580	+20	+3,6	173	3,2	199	2,9
Čabraji	173	184	192	161	128	126	152	+26	+20,6	33	3,8	31	4,9
Dijankovec	351	344	309	303	247	222	205	-17	-7,7	62	3,6	59	3,5
Doljanec	118	114	96	83	64	49	57	+8	+16,3	16	3,1	13	4,4
D. Brkovščina	121	134	155	154	157	159	166	+7	+3,8	47	3,4	53	3,1
D. Glogovnica	-	207	203	216	207	171	157	-14	-8,2	54	3,2	53	3,0
D. Dubovec	37	36	31	31	33	31	39	+7	+22,6	7	4,4	11	3,6
Đurđić	583	410	399	363	302	293	285	-8	-2,7	86	3,4	81	3,5
Erdovec	296	291	274	240	226	223	221	-2	-0,9	61	3,7	58	3,8
G. Brkovščina	174	153	185	162	187	187	185	-2	-1,1	55	3,4	52	3,5
G. Glogovnica	479	266	252	208	202	163	148	-15	-9,2	48	3,4	43	3,5
G. Dubovec	43	41	45	33	24	15	14	-1	-6,6	8	1,9	5	2,8
Gračina	192	189	195	203	199	214	218	+4	+1,9	55	4,0	60	3,6
Ivanec Križevački	465	464	451	409	365	348	353	+5	+1,4	100	3,5	103	3,4
Jarčani	169	157	170	166	133	128	117	-11	-8,6	39	3,3	39	3,0

Karane	123	120	159	176	217	204	226	+22	+10,8	64	3,2	76	3,0
Kloštar Vojakovački	488	535	626	536	455	405	444	+39	+9,6	140	2,9	142	3,1
Kostadinovac	60	67	61	55	53	26	20	-6	-23,1	9	2,9	7	2,9
Križevci	4.933	5.591	6.642	8.356	9.870	11.236	11.894	+658	+5,9	3.573	3,1	3.782	3,2
Kučari	92	87	91	81	68	56	46	-10	-17,9	17	3,3	15	3,1
Kundevac	15	16	22	18	16	12	7	-5	-41,7	3	4,0	3	2,3
Lemeš	244	236	219	187	129	127	127	0	0	38	3,3	36	3,5
Lemeš Križevački	241	235	230	244	211	192	188	-4	-2,1	55	3,5	47	4,0
Majurec	268	359	400	388	432	472	433	-39	-8,3	129	3,7	123	3,5
Male Sesvete	102	100	109	81	84	64	51	-13	-20,3	17	3,8	15	3,4
Mali Carevdar	94	91	89	71	59	43	31	-12	-27,9	12	3,8	9	3,4
Mali Potočec	202	201	194	193	165	173	165	-8	-4,6	62	2,8	55	3,0
Mali Raven	79	74	70	59	43	19	25	+6	+31,6	16	1,2	12	2,1
Marinovec	222	214	207	196	172	151	111	-40	-26,5	45	3,6	37	3,0
Mičijevac	143	144	164	92	84	79	65	-14	-17,7	29	2,7	27	2,4
Novaki Ravenski	226	226	220	217	184	163	187	+24	+14,7	43	3,8	50	3,7
Novi Bošljani	265	273	266	220	162	116	102	-14	-12,1	35	3,3	37	2,8
Novi Đurđić	-	222	246	202	195	174	150	-24	-13,8	52	3,5	48	3,1
Osijek Vojakovački	475	474	494	394	312	274	218	-56	-20,4	84	3,3	67	3,3
Pavlovec Ravenski	172	174	157	145	140	142	110	-32	-22,5	32	4,4	33	3,3
Pesek	280	290	341	330	429	201	261	+60	+29,9	58	3,5	74	3,5
Podbrđani Vojakovački	87	83	120	109	81	69	60	-9	-13,0	22	3,1	17	3,5
Podgajec	282	275	258	262	244	221	207	-14	-6,3	59	3,7	55	3,8
Poljana Križevačka	291	348	407	461	355	377	385	+8	+2,1	107	3,5	103	3,7
Povelić	322	310	286	243	187	129	100	-29	-16,3	42	3,1	29	3,5
Prikraj Križevački	187	206	210	241	212	230	223	-7	-3,0	65	3,5	70	3,2
Ruševec	343	345	340	293	295	212	199	-13	-6,1	56	3,8	46	4,3
Srednji Dubovec	205	188	178	152	139	127	111	-16	-12,6	35	3,6	34	3,3
Stara Ves Ravenska	109	113	96	102	96	73	53	-20	-27,4	22	3,3	18	3,0
Stari Bošljani	200	181	187	172	156	123	110	-13	-10,6	34	3,6	27	4,1
Sv. Helena	456	460	451	425	398	372	353	-19	-5,1	88	4,2	90	3,9
Sv. Martin	150	145	139	126	110	94	92	-2	-2,1	31	3,0	27	3,4
Špiranec	287	284	280	241	209	203	172	-31	-15,3	51	4,0	55	3,1
Većeslavac	344	327	302	277	212	190	159	-31	-16,3	55	3,5	42	3,8
V. Sesvete	214	238	190	174	163	117	100	-17	-14,5	37	3,2	35	2,9
V. Potočec	433	440	454	439	418	423	423	0	0	119	3,6	124	3,4
V. Raven	411	427	417	381	319	296	267	-29	-9,8	86	3,4	88	3,0
Vojakovac	459	467	454	472	445	321	276	-45	-14,0	95	3,4	86	3,2
Vujići Vojakovački	116	133	116	90	79	61	52	-9	-14,8	19	3,2	18	2,9
Žibrinovec	197	202	188	158	144	134	131	-3	-2,2	31	4,3	29	4,5
DRNJE	2.591	2.661	2.633	2.447	2.362	2.244	2.181	-63	-2,8	691	3,2	681	3,2
Botovo	356	412	392	376	322	300	331	+31	+10,3	106	2,8	110	3,0
Drnje	1.226	1.250	1.272	1.180	1.174	1.158	1.149	-9	-0,8	363	3,2	365	3,2
Torčec	1.009	999	969	891	866	786	701	-85	-10,8	222	3,2	206	3,4
ĐELEKOVEC	2.861	2.870	2.716	2.404	2.165	1.953	1.850	-103	-5,3	607	3,2	586	3,2
Đelekovec	2.059	2.036	1.944	1.743	1.586	1.451	1.395	-56	-3,9	457	3,2	445	3,1

Imbrovec	802	834	772	661	579	502	455	-47	-9,4	150	3,3	141	3,2
FERDINANDOVAC	2.351	2.515	2.339	2.050	1.772	2.293	2.130	-163	-7,1	724	3,2	666	3,2
Brodčić	479	436	387	282	192	138	128	-10	-7,2	61	2,3	50	2,6
Ferdinandovac	1.872	2.079	1.952	1.768	1.582	2.155	2.002	-153	-7,1	663	3,3	616	3,3
GOLA	5.564	5.211	4.675	4.138	3.545	3.165	2.773	-392	-12,4	1.042	3,0	875	3,2
Gola	1.688	1.554	1.397	1.254	1.137	1.102	1.002	-100	-9,1	364	3,0	308	3,3
Gotalovo	815	798	733	629	511	478	407	-71	-14,9	164	2,9	141	2,9
Novačka	982	910	789	644	517	428	394	-34	-7,9	135	3,2	107	3,7
Otočka	530	472	425	377	313	310	248	-62	-20,0	107	2,9	76	3,3
Ždala	1.549	1.477	1.331	1.234	1.067	847	722	-125	-14,8	272	3,1	243	2,7
GORNJA RIJEKA	3.442	3.513	3.399	2.919	2.749	2.330	2.048	-282	-12,1	611	3,8	571	3,6
Barlabaševac	48	45	50	41	35	29	25	-4	-13,8	8	3,6	8	3,1
Deklešanec	226	213	200	173	167	151	141	-10	-6,6	39	3,9	36	3,9
D. Rijeka	474	479	447	380	315	281	247	-34	-12,0	69	4,1	63	3,9
Dropkovec	335	370	358	325	272	222	190	-32	-14,4	54	4,1	60	3,2
Fajerovec	172	175	177	153	140	112	100	-12	-10,7	30	3,7	26	3,8
Fodrovec	115	114	110	109	104	91	86	-5	-5,5	21	4,3	20	4,3
Gornja Rijeka	581	608	577	498	492	450	391	-59	-13,1	130	3,5	115	3,4
Kolarec	343	365	335	286	253	219	183	-36	-16,4	59	3,7	51	3,6
Kostanjevec	431	437	458	372	389	317	286	-31	-9,8	90	3,5	83	3,5
Lukačevac	58	64	64	66	47	33	25	-8	-24,2	12	2,8	10	2,5
Nemčevac	132	123	124	105	62	46	29	-17	-36,9	14	3,3	11	2,6
Pofuki	343	345	338	282	269	242	220	-22	-9,1	59	4,1	59	3,7
Štrigovec	78	63	53	45	60	51	42	-9	-17,6	10	5,1	10	4,2
Vukšinec	106	112	108	84	84	86	83	-3	-3,5	16	5,4	19	4,4
HLEBINE	2.602	2.543	2.500	2.234	1.843	1.606	1.521	-85	-5,3	541	3,0	529	2,9
Gabajeva Greda	662	679	683	506	262	211	186	-25	-11,8	79	2,7	103	1,8
Hlebine	1.940	1.864	1.817	1.728	1.581	1.395	1.335	-60	-4,3	462	3,0	426	3,1
KALINOVAC	2.652	2.712	2.552	2.308	1.987	1.852	1.757	-95	-5,1	605	3,1	555	3,2
Batinske	400	404	352	320	282	193	112	-81	-42,0	81	2,4	39	2,9
Kalinovac	2.252	2.308	2.200	1.988	1.705	1.659	1.602	-57	-3,4	524	3,2	499	3,2
Molvice	-	-	-	-	-	-	43	-	-	-	-	17	2,6
KALNIK	2.696	2.695	2.698	2.458	2.195	1.929	1.663	-266	-13,8	467	4,1	436	3,8
Borje	208	208	210	189	176	157	153	-4	-2,5	34	4,6	35	4,4
Kalnik	744	749	734	645	621	530	439	-91	-17,2	141	3,8	123	3,6
Kamešnica	371	397	390	364	314	275	224	-51	-18,5	62	4,4	57	3,9
Obrež Kalnički	276	284	293	269	232	199	180	-19	-9,5	48	4,1	43	4,2
Popovec Kalnički	123	115	126	120	117	135	107	-28	-20,7	21	6,4	22	4,9
Potok Kalnički	361	369	357	330	290	233	216	-17	-7,3	48	4,9	51	4,2
Šopron	196	191	206	211	173	183	188	+5	+2,7	43	4,3	48	3,9
Vojnovec Kalnički	417	382	382	330	272	217	156	-61	-28,1	70	3,1	57	2,7
KLOŠTAR PODRAVSKI	4.769	4.849	4.753	4.453	4.178	3.893	3.647	-246	-6,3	1.146	3,4	1.204	3,0
Budančevica	643	634	615	583	530	583	531	-52	-8,9	181	3,2	165	3,2
Kloštar Podravski	1.857	1.846	1.974	1.901	1.853	1.773	1.736	-37	-2,1	501	3,5	584	3,0
Kozarevac	1.112	1.126	1.098	961	841	711	603	-108	-15,2	223	3,2	207	2,9
Prugovac	1.157	1.143	1.066	1.008	954	826	777	-49	-5,9	241	3,4	248	3,1

KOPRIVNIČKI BREGI	2.582	2.819	3.171	3.070	2.816	2.706	2.625	-81	-3,0	857	3,2	848	3,1
Glogovac	791	968	1.082	1.038	818	804	937	+133	+16,5	271	3,0	320	2,9
Jeduševac	170	171	182	179	159	142	123	-19	-13,4	42	3,4	38	3,2
Koprivnički Bregi	1.621	1.680	1.907	1.854	1.759	1.760	1.565	-195	-11,1	544	3,2	490	3,2
KOPRIVNIČKI IVANEC	3.395	3.429	3.336	3.107	2.843	2.574	2.410	-164	-6,4	698	3,7	673	3,6
Botinovec	332	328	323	303	276	213	197	-16	-7,5	60	3,6	59	3,3
Goričko	203	203	214	212	179	167	145	-22	-13,2	46	3,6	47	3,1
Koprivnički Ivanec	1.641	1.677	1.636	1.542	1.510	1.369	1.326	-43	-3,1	366	3,7	363	3,7
Kunovec	933	936	884	820	738	676	594	-82	-12,1	181	3,7	165	3,6
Pustakovec	286	285	279	230	190	149	148	-1	-0,7	45	3,3	39	3,8
LEGRAD	5.701	5.611	5.268	4.549	4.709	3.200	2.855	-345	-10,8	1.103	2,9	1.027	2,8
Antolovec	240	235	207	211	123	123	98	-25	-20,3	41	3,0	44	2,2
Kutnjak	732	697	685	589	472	416	332	-84	-20,1	147	2,8	119	2,8
Legrad	2.612	2.586	2.479	2.110	2.671	1.405	1.276	-129	-9,2	506	2,8	486	2,6
Mali Otok	284	293	274	241	221	181	180	-1	-0,6	65	2,8	59	3,1
Selnica Podravska	648	658	618	533	444	374	353	-21	-5,6	128	2,9	115	3,1
V. Otok	598	571	495	422	390	375	339	-36	-9,6	120	3,1	112	3,0
Zablatje	587	571	510	443	388	326	277	-49	-15,0	96	3,4	92	3,0
MOLVE	3.372	3.220	3.076	2.952	2.622	2.487	2.402	-85	-3,4	730	3,4	721	3,3
Čingi-Lingi	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	6	1,5
Molve	1.854	1.813	1.784	1.741	1.557	1.596	1.548	-48	-3,0	481	3,3	471	3,3
Molve Grede	445	428	375	390	374	315	306	-9	-2,8	88	3,6	86	3,6
Repaš	1.073	979	917	821	691	576	539	-37	-6,4	161	3,6	158	3,4
NOVIGRAD PODRAVSKI	4.969	4.970	4.746	4.373	3.800	3.329	3.177	-152	-4,6	1.140	2,9	1.040	3,1
Borovljani	368	401	388	353	310	282	253	-29	-10,3	103	2,7	83	3,1
Delovi	482	470	440	391	352	304	273	-31	-10,2	98	3,1	83	3,3
Javorovac	275	215	192	160	134	109	94	-15	-13,8	34	3,2	31	3,0
Novigrad Podravski	3.096	3.085	2.929	2.751	2.406	2.173	2.179	+6	+0,3	751	2,9	713	3,1
Plavšinac	311	315	320	230	212	157	131	-26	-16,6	53	3,0	47	2,8
Srdinac	127	123	118	129	86	61	37	-24	-39,3	23	2,7	15	2,5
Vlaislav	310	361	359	359	300	243	210	-33	-13,6	78	3,1	68	3,1
NOVO VIRJE	2.745	2.719	2.531	2.182	1.873	1.601	1.414	-187	-11,7	502	2,8	461	3,1
Novo Virje	2.745	2.719	2.531	2.182	1.873	1.601	1.414	-187	-11,7	502	2,8	461	3,1
PETERANEC	4.104	4.020	3.904	3.485	3.800	2.954	2.869	-85	-2,9	967	3,1	927	3,1
Komatnica	272	280	256	183	141	107	77	-30	-28,0	34	3,2	31	2,5
Peteranec	2.029	2.001	1.954	1.758	1.694	1.571	1.490	-81	-5,2	501	3,1	473	3,2
Sigetec	1.803	1.739	1.694	1.544	1.365	1.276	1.302	+26	+2,0	432	3,0	423	3,1
PODRAVSKE SESVETE	2.965	2.902	2.682	2.510	2.202	1.957	1.787	-170	-8,7	642	3,1	613	2,9
Podravske sesvete	2.965	2.902	2.682	2.510	2.202	1.957	1.787	-170	-8,7	642	3,1	613	2,9
RASINJA	6.120	6.266	6.275	5.551	4.720	4.027	3.873	-154	-3,8	1.274	3,2	1.217	3,2
Belanovo Selo	113	111	103	94	74	58	53	-5	-8,6	18	3,2	18	2,9
Cvetkovec	370	371	370	336	284	262	253	-9	-3,4	80	3,3	87	2,9
Duga Rijeka	308	335	343	272	212	201	173	-28	-13,9	53	3,8	46	3,8
Gorica	318	305	289	242	196	163	149	-14	-8,6	49	3,3	47	3,2
Grbaševac	135	129	134	96	65	47	62	+15	+31,9	18	2,6	16	3,9
Ivančec	143	149	160	120	86	68	69	+1	+1,5	24	2,8	23	3,0

Koledinec	364	364	329	301	248	206	225	+19	+9,2	61	3,4	63	3,6
Kuzminec	641	624	614	530	451	365	334	-31	-8,5	118	3,1	106	3,2
Ludbreški Ivanec	152	174	169	132	99	94	87	-7	-7,5	24	3,9	25	3,5
Lukovec	107	130	124	106	78	55	51	-4	-7,3	20	2,8	20	2,6
M. Rasinjica	74	79	80	54	42	41	42	+1	-2,4	10	4,1	9	4,7
M. Rijeka	119	123	124	91	58	36	29	-7	-19,4	13	2,8	10	2,9
Prkos	120	133	125	122	97	91	73	-18	-19,8	23	4,0	21	3,5
Radeljevo Selo	147	177	171	171	144	124	125	+1	+0,8	32	3,9	34	3,7
Rasinja	1.251	1.272	1.290	1.204	1.090	927	973	+46	+5,0	319	2,9	310	3,1
Ribnjak	122	129	144	133	127	88	62	-26	-29,6	26	3,4	23	2,7
Subotica Podravska	838	822	824	747	719	655	638	-17	-2,6	224	2,9	217	2,9
V. Rasinjica	72	81	59	60	35	35	28	-7	-20,0	8	4,4	9	3,1
V. Grabričani	191	212	212	202	168	144	113	-31	-21,5	39	3,7	35	3,2
V. Poganac	452	471	527	470	389	310	278	-32	-10,3	100	3,1	84	3,3
Vojvodinec	83	85	84	68	58	57	56	-1	-1,8	15	3,8	14	4,0
SOKOLOVAC	6.214	6.416	6.715	5.941	4.999	4.366	4.067	-299	-7,4	1.322	3,3	1.228	3,3
Brdani Sokol.	139	149	141	119	84	74	63	-11	-14,9	17	4,4	16	3,9
Domaji	211	236	234	235	251	223	191	-32	-14,4	61	3,7	57	3,4
D. Velika	251	259	240	160	147	124	113	-11	-8,9	41	3,0	37	3,1
Donjara	59	57	74	204	44	32	28	-4	-12,5	9	3,6	9	3,1
D. Maslarac	164	158	159	136	116	102	83	-19	-18,6	30	3,4	24	3,5
G. Velika	224	203	213	186	149	130	110	-20	-15,4	36	3,6	35	3,1
G. Maslarac	115	110	99	79	62	63	51	-12	-19,1	17	3,7	13	3,9
Grdak	145	194	207	153	145	116	98	-18	-15,5	35	3,3	33	3,3
Hudovljani	253	251	248	220	197	171	153	-18	-10,5	51	3,4	47	3,3
Jankovac	150	165	164	110	86	71	55	-16	-22,5	27	2,6	21	2,6
Kamenica	194	200	202	118	82	43	32	-11	-25,6	16	2,7	13	2,4
Ladislav Sokol.	240	255	226	188	167	167	136	-31	-18,6	38	4,4	35	3,9
Lepavina	112	64	70	78	68	274	291	+17	+6,2	91	3,0	88	3,3
M. Branjska	66	117	128	92	84	63	64	+1	+1,6	13	4,9	13	4,9
M. Mučna	280	219	205	182	140	120	112	-8	-6,7	37	3,2	33	3,4
M. Botinovac	52	53	52	30	31	29	28	-1	-3,5	8	3,6	8	3,5
M. Grabičani	191	258	410	404	434	209	213	+4	+1,9	69	3,0	64	3,3
M. Poganac	171	190	194	169	163	159	143	-16	-10,1	50	3,2	47	3,0
Miličani	234	239	253	244	186	173	158	-15	-8,7	54	3,2	49	3,2
Paunovac	82	97	98	84	50	41	41	0	0	15	2,7	13	3,2
Peščenik	292	277	262	208	161	123	100	-23	-18,7	39	3,2	32	3,1
Prnjavor Lepav.	118	106	113	93	89	83	81	-2	-2,4	21	4,0	18	4,5
Rijeka Kopr.	276	290	269	243	182	111	88	-23	-20,7	36	3,1	29	3,0
Rovištanci	188	164	169	160	123	109	71	-38	-34,9	36	3,0	24	3,0
Sokolovac	589	599	685	601	600	547	590	+43	+7,9	180	3,0	188	3,1
Srijem	336	382	427	342	321	258	224	-34	-13,2	69	3,7	65	3,5
Široko selo	107	109	113	97	58	47	33	-14	-29,8	9	5,2	8	4,1
Trnovac Sokol.	167	178	180	150	132	120	120	0	0	32	3,8	29	4,1
V. Branjska	105	100	101	71	60	46	64	+18	+39,1	14	3,3	15	4,3
V. Mučna	484	500	537	479	415	367	374	+7	+1,9	119	3,1	121	3,1

V. Botinovac	160	171	161	144	118	107	96	-11	-10,3	38	2,8	32	3,0
Vrhovac Sokol.	59	66	81	72	54	64	63	-1	-1,6	14	4,6	13	4,9
SVETI IVAN ŽABNO	8.492	8.577	8.416	7.624	6.602	6.000	5.804	-196	-3,3	1.817	3,3	1.714	3,4
Brdo Cirkvensko	270	254	257	201	175	128	140	+12	+9,4	44	2,9	46	3,0
Brezovljani	507	514	508	474	443	363	343	-20	-5,5	111	3,3	100	3,4
Cepidlak	393	400	418	322	258	222	180	-42	-18,9	68	3,3	57	3,2
Cirkvena	1.025	973	964	809	698	626	599	-27	-4,3	186	3,4	175	3,4
Hrsovo	350	355	355	320	279	242	268	+26	+10,7	72	3,4	73	3,7
Kendelovec	249	239	219	215	181	192	187	-5	-2,6	54	3,6	54	3,5
Kuštani	141	154	143	156	131	129	138	+9	+7,0	40	3,2	39	3,5
Ladinec	260	259	261	206	201	168	184	+16	+9,5	58	2,9	54	3,4
Markovac Križevački	174	188	175	168	167	161	180	+19	+11,8	46	3,5	44	4,1
Novi Glog	200	206	218	197	165	146	176	+30	+20,6	46	3,2	50	3,5
Predavec Križevački	127	134	126	123	97	123	118	-5	-4,1	42	2,9	37	3,2
Raščani	316	341	334	258	201	155	133	-22	-14,1	52	3,0	41	3,2
Sv. Ivan Žabno	1.251	1.339	1.351	1.371	1.196	1.286	1.321	+35	+2,7	418	3,1	413	3,2
Sv. Petar Čvrstec	1.678	1.675	1.543	1.382	1.131	956	790	-166	-17,4	271	3,5	242	3,3
Škrinjari	232	216	216	219	283	236	238	+2	+0,9	66	3,6	66	3,6
Trema	1.319	1.330	1.328	1.203	996	867	809	-58	-6,7	243	3,6	223	3,6
SVETI PETAR OREHOVEC	8.615	8.189	8.020	7.443	6.288	5.684	5.154	-530	-9,3	1.396	4,1	1.286	4,0
Bočkovec	434	444	431	401	367	357	305	-52	-14,6	81	4,4	72	4,2
Bogačevo	118	114	96	112	109	94	103	+9	+9,6	21	4,5	25	4,1
Bogačevo Rfiječko	231	218	206	166	155	123	89	-34	-27,6	34	3,6	28	3,2
Brdo Orehovečko	76	74	64	62	54	52	49	-3	-5,8	13	4,0	12	4,1
Brezje Miholečko	250	240	232	216	198	187	166	-21	-11,2	41	4,6	40	4,2
Brežani	46	57	58	52	47	37	37	0	0	11	3,4	9	4,1
Črnčevac	212	209	210	223	188	159	158	-1	-0,6	40	4,0	41	3,9
Dedina	354	348	334	319	275	249	234	-15	-6,0	56	4,5	51	4,6
D. Fodrovec	299	274	281	267	256	206	195	-11	-5,3	44	4,7	45	4,3
Ferežani	228	228	229	223	175	157	128	-29	-18,5	42	3,7	32	4,0
Finčevac	145	146	145	138	124	114	109	-5	-4,4	27	4,2	30	3,6
Gorica Miholečka	102	111	110	95	79	54	54	0	0	15	3,6	14	3,9
G. Fodrovec	248	229	246	249	231	205	186	-19	-9,3	44	4,7	42	4,4
Gregurovec	424	405	395	354	304	258	262	+4	+1,6	66	3,9	63	4,2
Guščerovec	263	269	276	278	247	209	179	-30	-14,4	60	3,5	52	3,4
Hižanovec	284	284	271	225	156	140	126	-14	-10,0	42	3,3	36	3,5
Hrgovec	55	57	61	44	42	34	24	-10	-29,4	8	4,3	7	3,4
Kapela Ravenska	200	181	160	134	119	101	96	-5	-4,6	30	3,4	23	4,2
Kusijevec	140	141	119	108	105	88	89	+1	+1,1	17	5,2	21	4,2
Međa	263	273	261	255	238	216	192	-24	-11,1	54	4,0	48	4,0
Miholec	620	596	581	538	510	467	408	-59	-12,6	111	4,2	101	4,0
Mikovec	99	95	90	90	85	78	81	+3	+3,9	21	3,7	19	4,3
Mokrice Miholečke	316	314	300	282	246	189	153	-36	-19,1	45	4,2	37	4,1
Orehovec	396	410	423	398	130	116	129	+13	+11,2	30	3,9	26	5,0
Piškovac	75	77	80	78	70	55	44	-11	-20,0	13	4,2	12	3,7
Podvinje Miholečko	121	124	128	105	89	76	53	-23	-30,3	21	3,6	14	3,8

Rovci	106	88	99	82	35	22	24	+2	+9,1	9	2,4	7	3,4
Sela Ravenska	156	166	153	130	116	98	86	-12	-12,2	28	3,5	22	3,9
Selanec	261	249	263	235	222	222	187	-35	-15,8	49	4,5	46	4,1
Selnica Miholečka	154	149	138	118	107	100	90	-10	-10,0	22	4,6	22	4,1
Sv. Petar Orehovec	396	410	423	398	326	307	309	+2	+0,7	85	3,6	78	4,0
Šalamunovec	72	75	77	71	61	64	58	-6	-9,4	14	4,6	13	4,5
Vinarec	309	292	261	268	253	217	190	-28	-12,9	59	3,7	51	3,7
Voljevec Riječki	45	41	39	39	40	35	30	-5	-14,3	7	5,0	7	4,3
Vukovec	184	174	168	162	152	149	124	-25	-16,8	34	4,4	38	3,3
Zaistovec	490	485	465	423	358	326	285	-41	-12,6	76	4,1	75	3,8
Zamladinec	143	142	147	140	126	123	122	-1	-0,8	26	4,7	27	4,5
VIRJE	7.349	7.153	6.791	6.543	5.827	5.435	5.239	-196	-3,6	1.741	3,1	1.712	3,1
D. Zdjelice	196	202	199	162	124	112	100	-12	-12,0	36	3,1	34	2,9
Hampovica	620	588	526	495	424	339	302	-37	-10,9	109	3,1	105	2,9
Miholjanec	759	730	672	614	505	437	400	-37	-8,5	148	3,0	133	3,0
Rakitnica	250	260	231	216	187	158	150	-8	-5,1	50	3,2	50	3,0
Šemovci	971	928	844	790	670	608	584	-24	-4,0	196	3,1	183	3,2
Virje	4.553	4.445	4.319	4.266	3.917	3.781	3.703	-78	-2,1	1.202	3,2	1.207	3,1
ŽUPANIJA	139.834	141.535	142.290	138.558	134.651	130.461	126.539	-3.922	-3,0	40.338	3,2	39.722	3,2

Broj naselja s minimalnim porastom stanovništva (do 3 posto), iznosi 20 (ili 7,6 posto od ukupnog broja naselja), a broj naselja s minimalnim padom iznosi 35 (ili 13,3 posto). Za takva naselja (koja imaju porast ili pad stanovništva do 3 posto) možemo reći da broj stanovnika stagnira - takvih je naselja u zadnjih deset godina u Koprivničko-križevačkoj županiji bilo ukupno 55 ili 20,9 posto od ukupnog broja naselja (ili svako peto naselje).

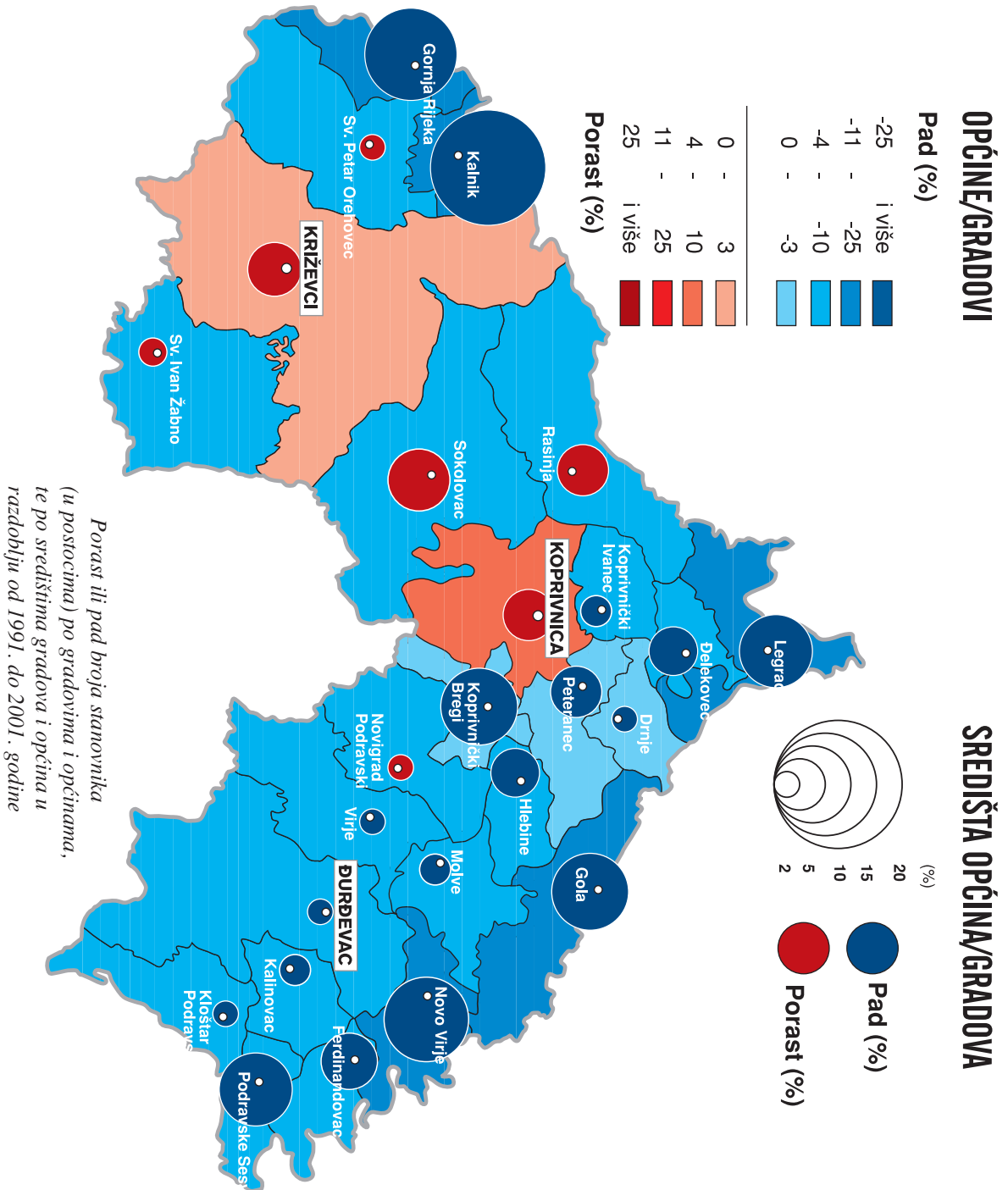
Umjereni porast (od 4 do 10 posto) zabilježilo je 17 naselja (ili 6,4 posto), a umjereni pad čak 65 naselja (ili 24,6 posto). Visoki porast (od 11 do 25 posto) zabilježilo je samo 12 naselja (ili 4,6 posto), a visoko opadanje stanovništva čak 93 naselja (ili 35,2 posto). Konačno, izrazito visok porast broja (više od 26 posto) stanovnika ostvarilo je samo 5 naselja (ili 1,9 posto), ali je zato izrazito visok pad imalo 17 naselja (ili 6,4 posto). Dakle, opadanje broja stanovnika (a u nekim naseljima i preko 26 posto u zadnjih deset godina) pretežita je pojava demografskih kretanja na području Koprivničko-križevačke županije, što je na kraju rezultiralo i padom ukupnog broja žitelja toga prostora.

Dakako, procesi depopulacije (odnosno deagrarizacije i deruralizacije) nisu se odvijali jednakim intenzitetom na cijelom teritoriju Koprivničko-križevačke županije. I ovdje je došlo do dosta *izražene prostorne diferencijacije*. Naselja koja se nalaze na holocenim i würmskim terasama, što je najvrijedniji dio Podravine, bilježe stagnaciju, manji pad ili čak porast broja svojih stanovnika. Dakako, porast uglavnom bilježe naselja koja su blizu urbanih središta (prigradska naselja), te gradovi (Koprivnica i Križevci). Na karti prostorne diferencijacije procesa depopulacije, odlično su istaknute osnovne prometne veze, koje bitno utječu na sliku naseljenosti. Uz glavne prometnice (dakle, uz transversalu Zagreb-Koprivnica i longitudu Varaždin-Virovitica) većina naselja bilježi u zadnjih deset godina blagi porast ili stagnaciju (mali pad) svojega stanovništva. Po tome se također vidi što bi i za demografsku stabilizaciju značila izgradnja kvalitetnije cestovne i željezničke mreže, osobito prema Zagrebu.

S druge strane, gotovo sva ruralna naselja koja su podalje od glavnih prometnica, odnosno od najvažnijih urbanih središta, bilježe izraženiji pad svojega stanovništva. Neka *sela u Kalničkom prigorju, zatim na kvartarnim obroncima Bilogore, te uzduž niskog poloja rijeke Drave, i u zadnjih deset godina zabilježila su izrazito demografsko pražnjenje*. Tome je naročito pridonio niski natalitet, odnosno već odmakli procesi starenja (senilizacije) i druge negativne promjene u kvalitativnoj strukturi. Praktički, ta

su naselja (a njih je mnogo) već u fazi polaganog odumiranja, što se osobito vidi na smanjenju broja školske djece.

Narочito je izražen proces demografskog pražnjenja na nekoliko područja Koprivničko-križevačke županije. To je, primjerice, prostor od Koprivničkog Ivanca i Gorice do Podravske Selnice i Legrada, potom gotovo cjelokupni potez dravskoga poloja od Hlebina i Gotalova do Podravske Selnice. Demografski izraženo opadaju i sela koja se nalaze na obroncima Bilogore - bilo u Podravini (od Borovljana do Grabrovnice) ili u križevačkom kraju (sjeverno od Svetog Ivana Žabna). Depopulacija

Tablica 5. Usporedni podaci o kretanju broja stanovnika za 1991. i 2001. godinu za gradove i općine na području Koprivničko-križevačke županije. Izvor: Popisi stanovništva za odgovarajuće godine.

GRAD/OPĆINA	1991.	2001.	POSTO	BROJ NASELJA				
			+ -	UKUPNO	PORAST	POSTO	PAD	POSTO
ĐURĐEVAC	9.430	8.961	-5,0	9	1	11,1	8	88,9
KOPRIVNICA	30.108	31.554	+4,8	9	8	88,9	1	11,1
KRIŽEVCI	22.608	22.778	+0,8	60	14	23,3	46	76,7
DRNJE	2.244	2.181	-2,8	3	1	33,3	2	66,7
ĐELEKOVEC	1.953	1.850	-5,3	2	-	-	2	100
FERDINANDOVEC	2.293	2.130	-7,1	2	-	-	2	100
GOLA	3.165	2.773	-12,4	5	-	-	5	100
GORNJA RIJEKA	2.330	2.048	-12,1	14	-	-	14	100
HLEBINE	1.606	1.521	-5,3	2	-	-	2	100
KALINOVAC	1.852	1.757	-5,1	3	-	-	3	100
KALNIK	1.929	1.663	-13,8	8	1	12,5	7	87,5
KLOŠTAR PODRAVSKI	3.893	3.647	-6,3	4	-	-	4	100
KOPRIVNIČKI BREGI	2.706	2.625	-3,0	3	1	33,3	2	66,7
KOPRIVNIČKI IVANEC	2.574	2.410	-6,4	5	-	-	5	100
LEGRAD	3.200	2.855	-10,8	7	-	-	7	100
MOLVE	2.487	2.402	-3,4	4	-	-	4	100
NOVIGRAD PODRAVSKI	3.329	3.177	-4,6	7	1	14,3	6	85,7
NOVO VIRJE	1.601	1.414	-11,7	1	-	-	1	100
PETERANEC	2.954	2.869	-2,9	3	1	33,3	2	66,7
PODRAVSKE SESVETE	1.957	1.787	-8,7	1	-	-	1	100
RASINJA	4.027	3.873	-3,8	21	5	23,8	16	66,2
SOKOLOVAC	4.366	4.067	-7,4	32	6	18,8	26	81,2
SVETI IVAN ŽABNO	6.000	5.804	-3,3	16	8	50,0	8	50,0
SVETI PETAR OREHOVEC	5.684	5.154	-9,3	37	7	18,9	30	81,1
VIRJE	5.435	5.239	-3,6	6	-	-	6	100
ŽUPANIJA	130.461	126.539	-3,0	264	54	20,5	210	79,5

je snažno izražena i u Kalničkom prigorju - na cijelom području od Velikog Podanca na sjeveru do Gornje rijeke i Sv. Petra Orehovca na jugozapadu.

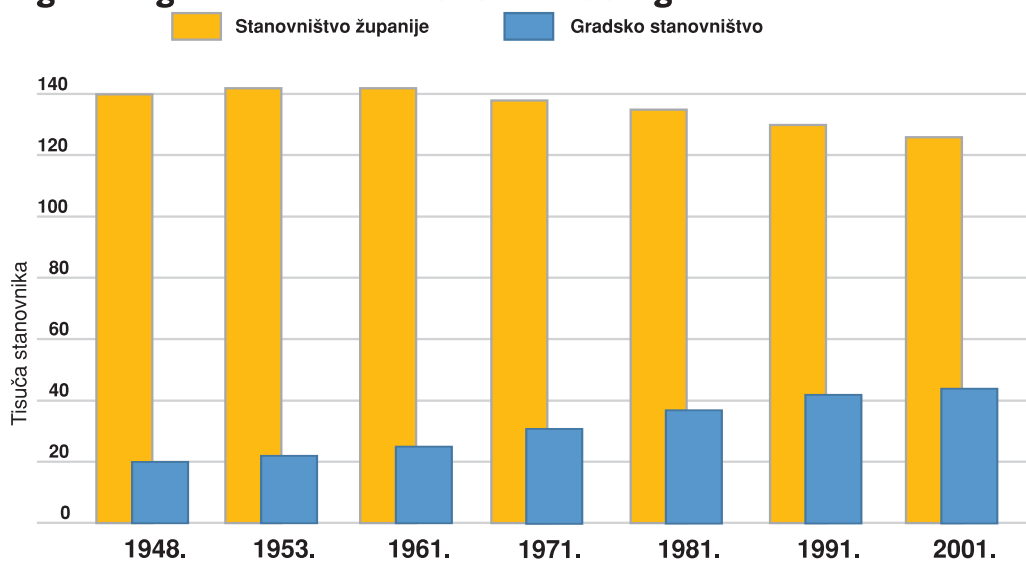
S obzirom da je u većini tih naselja broj stanovnika starijih od 60 (i 65) godina već prešao 20 posto, ona nemaju nikakvog izgleda za prirodnu obnovu stanovništva, a teško je očekivati da će u tim gospodarski pasivnim krajevima doći do mehaničkog priliva žitelja (doseljavanja ili imigracije). Prema tomu, u tim naseljima možemo i u slijedećem desetljeću očekivati daljnju depopulaciju (pa i potpuno nestajanje nekih manjih sela). Prostorna diferencijacija u slici naseljenosti područja Koprivničko-križevačke županije dosta intenzivno nastavit će se i slijedećih godina.

Ukoliko analiziramo skupne demografske podatke za 25 gradova i općina Koprivničko-križevačke županije, dobit ćemo sličnu sliku prostorne diferencijacije naseljenosti. Od 25 gradova i općina, koliko ih ima na području Županije, samo dva grada (Koprivnica i Križevci) ili 8 posto od ukupnog broja gradova i općina - zabilježila su porast broja stanovnika. Taj je porast najsporiji od svih međupopisnih godina nakon Drugoga svjetskoga rata - Koprivnica (administrativni grad) porasla je za 4,8 posto, a Križevci tek za 0,8 posto. Svih ostalih 23 gradova i općina (ili 92 posto) zabilježili su pad broja stanovnika u zadnjih deset godina. Među njima je i grad Đurđevac (pad za 5,0 posto), te sve ostale

općine. Osobito velik pad broja stanovnika imaju općine na Kalničkom prigorju, Bilogori i u dravskom poloju. Primjerice, stanovništvo općine Novo Virje u zadnjih deset godina opalo je za 11,7 posto, Gornje Rijeke za 12,1 posto, Gole za 12,4 posto, Legrada za 10,8 posto, Kalnika za 13,8 posto, Sv. Petra Orehovca za 9,3 posto, Podravske Sesvete za 8,7 posto, itd. Čak u 12 općina Koprivničko-križevačke županije baš sva naselja zabilježila su pad broja stanovnika u zadnjih deset godina! Negativna demografska tendencija je očita, a u slijedećem razdoblju objektivno ne možemo očekivati pozitivne promjene.

Čak i većina središta (uža područja) gradova i općina bilježe novo opadanje broja stanovnika. Središta gradova i općina ukupno bilježe porast broja stanovnika (osobito do 1991. godine, a potom stagnaciju) - ona su u ukupnom broju stanovnika Županije 1948. sudjelovala sa 43,6 posto, potom 1991. godine 56,9 posto i u 2001. godini sa 58,8 posto. Taj porast ponajprije je ostvaren zahvaljujući demografskom rastu Koprivnice i Križevaca, te znatno sporijem padu broja stanovnika općinskih središta od ostalih pripadajućih naselja.

Kretanje broja stanovnika u Koprivničko-križevačkoj županiji i gradskog stanovništva od 1948. do 2001. godine

Kretanje ukupnog broja te gradskog stanovništva u Koprivničko-križevačkoj županiji od 1948. do 2001. godine (u tisućama stanovnika)

Ako se uspoređi 2001. sa 1948. godinom, onda je porast imalo šest središta gradova i općina: Đurđevac, Koprivnica, Križevci, Ferdinandovac, Sokolovac i Sv. Ivan Žabno. Sva ostala općinska središta danas imaju manje stanovnika nego neposredno nakon Drugog svjetskoga rata! Ako se, pak, uspoređi 2001. sa 1991. godinom, onda porast stanovnika u zadnjih deset godina bilježi sedam središta gradova i općina: Koprivnica, Križevci, Novigrad podravski, Rasinja, Sokolovac, Sv. Ivan Žabno i Sv. Petar Orehovec. Sva ostala središta gradova (Đurđevac) i općina, zabilježila su pad broja stanovnika.

Tu je vrlo indikativan podatak i o stupnju urbanizacije, odnosno koliko je stanovnika živjelo na području urbanih naselja (užih gradova Koprivnice, Križevaca i Đurđevca) u odnosu na ukupan broj stanovnika Županije. Stupanj urbanizacije od Drugog svjetskog rata do danas značajno je porastao, jer

Tablica 6. Broj stanovnika središta gradova i općina na području Koprivničko-križevačke županije 1948., 1991. i 2001. godine. Izvor: Popisi stanovništva za spomenute godine.

NAZIV SREDIŠTA	1948	1991	2001	2001/1948.		2001/1991.	
ĐURĐEVAC	6.569	6.845	6.703	+134	+2,0	-142	-2,1
KOPRIVNICA	8.663	24.238	25.244	+16.581	+191,4	+1.006	+4,2
KRIŽEVCI	4.933	11.236	11.894	+6.961	+141,1	+658	+5,9
DRNJE	1.226	1.258	1.149	-77	-6,3	-9	-0,8
ĐELEKOVEC	2.059	1.451	1.395	-664	-32,3	-56	-3,9
FERDINANDOVEC	1.872	2.155	2.005	+133	+7,1	-153	-7,1
GOLA	1.688	1.102	1.002	-686	-40,6	-100	-9,1
GORNJA RIJEKA	581	450	391	-190	-32,7	-59	-13,1
HLEBINE	1.940	1.395	1.335	-605	-31,2	-60	-4,3
KALINOVAC	2.252	1.659	1.602	-650	-28,9	-57	-3,4
KALNIK	744	530	439	-305	-41,0	-91	-17,2
KLOŠTAR PODRAVSKI	1.857	1.773	1.736	-121	-6,5	-37	-2,1
KOPRIVNIČKI BREGI	1.621	1.760	1.565	-56	-3,5	-195	-11,1
KOPRIVNIČKI IVANEC	1.641	1.369	1.326	-315	-19,2	-43	-3,1
LEGRAD	2.612	1.405	1.276	-1.336	-51,2	-129	-9,2
MOLVE	1.854	1.596	1.548	-306	-35,8	-48	-3,0
NOVIGRAD PODRAVSKI	3.096	2.173	2.179	-917	-29,6	+6	+0,3
NOVO VIRJE	2.745	1.601	1.414	-1.331	-48,5	-187	-11,7
PETERANEC	2.029	1.571	1.490	-539	-26,6	-81	-5,2
PODRAVSKE SESVETE	2.965	1.957	1.787	-1.178	-39,7	-170	-8,7
RASINJA	1.251	927	973	-278	-22,2	+46	+5,0
SOKOLOVAC	589	547	590	+1	+0,2	+43	+7,9
SVETI IVAN ŽABNO	1.251	1.286	1.321	+70	+5,6	+35	+2,7
SVETI PETAR OREHOVEC	396	307	309	-90	-22,7	+2	+0,7
VIRJE	4.553	3.781	3.703	-850	-18,7	-78	-2,1
UKUPNO SREDIŠTA	60.987	74.272	74.376	+13.389	+22,0	+104	+0,2

su tri grada zabilježila upravo u tom razdoblju najbrži porast svojega stanovništva u povijesti (Koprivnica čak za 191,4 posto, Križevci za 141,1 posto i Đurđevac tek za 2,0 posto).

U tri grada živjelo je 1948. godine tek 20.165 stanovnika ili samo 14,4 posto od stanovništva Koprivničko-križevačke županije. To se sudjelovanje tri grada 1953. povećalo na 15,2 posto, potom 1961. godine na 17,2 posto, pa 1971. godine na 22,3 posto i 1981. godine na 27,8 posto. Ovako brza koncentracija stanovništva u tri grada nastavljena je sve do 1991. godine, kada u njima živi već 42.319 stanovnika ili 32,6 posto od ukupnog stanovništva Županije. Tada, već u trećoj fazi demografske tranzicije, porast broja stanovnika u gradovima znatno je usporen. Naime, u 2001. godini u tri grada Županije izbrojeno je tek 43.841 stanovnik ili 34,6 posto od ukupnog stanovništva Županije.

Ova je stagnacija rasta gradova u zadnjih deset godina bila i očekivana s obzirom na gospodarske i druge promjene koje su se dogodile u tom razdoblju. No, stagnacija doseljavanja u gradske centre (čak uz malen pad broja stanovnika Đurđevca), nije usporila demografsko pražnjenje podravnih i prigrorskih sela. Naime, u međuvremenu je snažno opao natalitet, a u selima se razvio proces starenja (senilizacije). Uz to, još je uvijek aktivna emigracija u Zagreb i druga središta izvan Županije. Usprkos

znatnog rasta gradova (pogotovo do 1991. godine), u Koprivničko-križevačkoj županiji još uvijek velika većina stanovništva živi u ruralnim naseljima. U stupnju urbanizacije ova Županija bitno zaostaje iza prosjeka Republike Hrvatske (gdje je u gradovima 1991. godine živjelo 51,8 posto, a 2001. godine 53,1 posto od ukupnog stanovništva).

5. Važniji zaključci

1. Novi popis stanovništva, proveden u Hrvatskoj sa stanjem od 31. ožujka 2001. godine, omogućio je i analizu kretanja broja stanovnika po naseljima na području Koprivničko-križevačke županije. Određeni problemi pojavili su se u realnosti usporedbe 2001. sa prethodnim popisom provedenim 1991. godine. Naime, u popisima nisu korišteni isti kriteriji. No, bez obzira na možebitne metodološke razlike, iznijeti podaci u ovom radu razmjerno su relevantni i što je najvažnije - odražavaju opću sliku novih demografskih procesa koji su se i na ovom području zbivali u prošlih deset godina.

2. Demografski procesi, a pogotovo procesi depopulacije ruralnih naselja (uglavnom zbog pada nataliteta i deruralizacije), koji su se zbivali u prošlih deset godina na području Koprivničko-križevačke županije sastavni su dio općehrvatskih promjena, a pogotovo su identični demografskim mijenama u agrarnom, panonskom dijelu naše zemlje. I u Koprivničko-križevačkoj županiji zabilježen je novi pad ukupnog broja stanovnika (ipak nešto blaži od prosjeka Hrvatske). Takav pad zabilježile su i druge susjedne županije. U tom sklopu zanimljiva je i usporedba s kulturno-povijesnom regijom Podravinom, koja se danas ne nalazi cijela u okviru Koprivničko-križevačke županije. Gravitacijska snaga Varaždina (i Ludbrega) vrlo je jaka, tako da podravska naselja koja se nalaze u Varaždinskoj županiji bilježe manji pad broja stanovnika od podravskih naselja koja se nalaze u Koprivničko-križevačkoj županiji. Prema istoku demografsko pražnjenje sve je izraženije, čemu nije mogla izbjeći niti inače gospodarski vrlo dinamična općina Pitomača (koja se nalazi u sastavu Virovitičko-podravske županije).

3. Vremenska analiza kretanja broja stanovnika na području Koprivničko-križevačke županije, ukazuje da je i ovaj prostor u zadnjih pola stoljeća (od kraja Drugoga svjetskoga rata) prošao gotovo sve tri etape demografske tranzicije. Dakle, vrlo aktivni procesi napuštanja sela (deruralizacije) i u ovoj Županiji odvijali su se kroz tri karakteristična razdoblja. 1. Razdoblje kasne dominacije agrara (1945.-1965.) označio je zadnju fazu porasta ukupnog stanovništva, pa i u ruralnim naseljima. 2. Razdoblje intenzivne industrijalizacije (1965.-1990.) označilo je temeljne demografske mijene, uz intenzivni proces deruralizacije, urbanizacije i pada prirodnog priraštaja. 3. Razdoblje gospodarske tranzicije (od 1991. i danas) označava usporeni proces urbanizacije, još veći pad nataliteta (negativni prirodni priraštaj) i nastavak demografskog pražnjenja ruralnih naselja (osobito uz Dravu, na Bilogori i Kalniku).

4. Analiza kretanja broja stanovnika po naseljima ukazuje na sve intenzivnije procese depopulacije u najvećem dijelu Koprivničko-križevačke županije. Od 264 naselja, depopulacija je zadnjih deset godina zabilježena u čak 210 ili u 79,5 posto naselja. Vrlo je izražena i prostorna diferencijacija u slici naseljenosti. Zavisno od protezanja glavnih prometnih smjerova, kao i blizine glavnih urbanih središta, stanovništvo sporije ili brže depopulira. Najnepovoljnije je stanje u ruralnim naseljima u poloju rijeke Drave, zatim na Kalničkom prigorju, te na obroncima Bilogore. To potvrđuje i analiza kretanja broja stanovnika u 25 gradova i općina Županije. Dok Koprivnica i Križevci bilježe i dalje značajan demografski rast, ostale općine (pa i grad Đurđevac) zabilježile su značajan pad. Od 1948. do 2001. značajno je porastao stupanj urbanizacije (1948. iznosio je 14,4 posto, a 2001. godine već 34,6 posto). No, u toj Županiji još uvijek većina stanovništva živi u ruralnim naseljima (stupanj urbanizacije za Hrvatsku 2001. godine iznosio je 53,1 posto gradskog stanovništva).

5. S obzirom na dosadašnje demografske procese, kao i poradi gospodarskog stanja Županije, te njezine vrlo slabe prometne povezanosti s ostalim dijelovima Hrvatske, *sa sigurnošću se može pret-*

postaviti da će se dosadašnja negativna demografska kretanja nastaviti i u slijedećem razdoblju. Tako se opravdano očekuje daljnje opadanje nataliteta, sporiji rast (ili čak pad) broja stanovnika i u gradovima i daljnje demografsko pražnjenje ruralnih naselja (pa čak i uz potpuno nestajanje manjih sela). Takva negativna demografska kretanja i u Koprivničko-križevačkoj županiji mogu se zaustaviti, ili barem ublažiti, jedino novom gospodarskom i demografskom politikom, te razvojem policentričnog gospodarskog sustava uz ravnomjerniji razvoj svih dijelova Hrvatske.

Izvori i literatura

1. Breznik, Dušan: Demografija - metode i modeli, Beograd 1987.
2. Feletar, Dragutin: Demografske značajke općine Molve, Župa i općina Molve, Molve 1998.
3. Feletar, Dragutin: Geografske, prometne i demografske značajke Ludbreške Podravine, Ludbreg - Ludbreška Podravina, Zagreb 1997.
4. Feletar, Dragutin: Dnevne migracije u Koprivnicu, Geografski glasnik 39, Zagreb 1997.
5. Feletar, Dragutin: Demografsko-gospodarska osnovica novoosnovane Koprivničko-križevačke županije, Podravski zbornik 19-20, Koprivnica 1994.
6. Feletar, Dragutin: Industrija kao faktor promjene prostorne distribucije stanovništva u Podravini, Geografski glasnik 45, Zagreb 1983.
7. Feletar, Dragutin: Podravina I, Koprivnica 1988., 1989.
8. Feletar, Dragutin: Promjene u prostornom rasporedu stanovništva Podravine 1991. Godine, Podravski zbornik 17, Koprivnica 1991.
9. Feletar, Dragutin: Važnost suvremenih prometnih funkcija i razvoj ruralnih centralnih naselja u općini Koprivnica, Podravski zbornik 12, Koprivnica 1986.
10. Feletar, Dragutin, Petrić, Hrvoje: Bibliographia Podraviana, Izbor literature o Podravini, Koprivnica 2001.
11. Friganović, Mladen: Demogeografija, Zagreb 1987.
12. Friganović, Mladen: Promjene u dinamici stanovništva Hrvatske 1948.-1991. kao funkcija urbanizacije, Geografski glasnik 52, Zagreb 1992.
13. Friganović, Mladen, Živić, Dražen: Regionalne različitosti i problemi kretanja stanovništva Hrvatske 1948.-1991., Geografski glasnik 56, Zagreb 1994.
14. Hrženjak, Juraj: Društvena struktura naselja u SR Hrvatskoj, Zagreb 1983.
15. Hrženjak, Juraj: Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj, Zagreb 1993.
16. Korenčić, Mirko: Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857.-1971., Zagreb 1979.
17. Malačić, Juraj: Demografija (teorija, analiza, metode in modeli), Ljubljana 1993.
18. Nejašmić, Ivan: Depopulacija u Hrvatskoj, Zagreb 1991.
19. Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 1981., Dokumentacija 560, Republički zavod za statistiku, Zagreb 1984.
20. Popis stanovništva 1991., Prvi rezultati po naseljima, Dokumentacija 910, Republički zavod za statistiku, Zagreb 1991.
21. Popis stanovništva 2001., Prvi rezultati po naseljima, Državni zavod za statistiku, Zagreb 2001.
22. Roca, Zoran: Demografsko-ekološki slom, Zagreb 1987.

23. Serdar, Vladimir: Uvod u statistiku stanovništva, Zagreb 1953.
24. Wertheimer-Baletić, Alica: Stanovništvo Hrvatske, Zagreb 1971.
25. Wertheimer-Baletić, Alica: Demografija, Zagreb 1982.
26. Wertheimer-Baletić, Alica: Posttranzicijska etapa u razvoju stanovništva (opća i metodološka razmatranja), Ekonomski preglad 7-8, Zagreb 1992.
27. Wertheimer-Baletić, Alica: Stanovništvo i razvoj, Zagreb 1999.

Summary

CHANGES IN SPATIAL DISPOSITION OF POPULATION, COUNTRY OF KOPRIVNICA-KRIZEVCI - A REVIEW OF 1991-2001 PERIOD

By Dragutin Feletar

The article provides an analysis on growth of population and trends in towns and places of Koprivnica-Krizevci County in census polls from 1948 until the latest poll in 2001. It particularly reviews the last decade. The introduction deals with methodology and provided comparisons with other Croatian countries, as well as with Croatia in general.

The growth of population in the country Koprivnica-Krizevci is analyzed throughout three periods of demographic transition:

- 1. Late domination of agrarian processes (1945-1965)*
- 2. Intensive industrialization (1965-1990)*
- 3. Economic and social restructure (since 1991)*

In the last decade, Koprivnica-Krizevci country registered a decrease in population- for 3022 inhabitants or 3,0 percent. Furthermore, the age structure, as well as some others too, worsened. The processes of depopulation of most rural settlements continued in the past decade too, in particular those places alongside River Drava, on the foothills of Bilogora and Kalnik etc.

From the total of 264 settlements in the country, only 54 of them, or 20,5 percent witnessed an increase in population, mostly up to 5 percent.

On the other hand, 210 settlements in the country, or 79,5 percent suffers a decrease in population, some even up to 30 percent of their population.

From the total of 25 towns and municipalities in the country, only 2 of them, or 8%, experienced an increase in population. If we set aside town centers and/or municipality seats, only 6 altogether, or 24% have an increase in population.

Therefore, the latest 2001 census poll shows very unfavorable demographic trends in Koprivnica-Krizevci country, both in number of inhabitants and in population structure as well.

This is why we need a completely new demographic policy altogether.